

Γιώργος Σεφέρης

Ποιήματα

- Άρνηση
- Στροφή
- Πρωί
- Περιστατικά Γ΄
- Αφήγηση
- Άνοιξη μ.Χ.
- Φωτιές του Άϊ-Γιάννη
- Έγκωμη
- Επιτύμβιο στη Γάτα μου την Τούτη
- Εύριπίδης Αθηναίος
- Η λυπημένη
- Ο γυρισμός του ξενιτεμένου
- Ο δαίμων της πορνείας
- Προμετωπίδα σε μια αντιγραφή των «Ωδών»
- Σχέδια για ένα καλοκαίρι. Τα άνθη της πέτρας
- Τριζόνια
- Φυγή
- Ο τόπος μας είναι κλειστός
- Ημερολόγια Καταστρώματος
- Ο Μαθιός Πασχάλης ανάμεσα στα τριαντάφυλλα
- Ωραίο φθινοπωρινό πρωί
- Μέρες Γ΄ 16 Απρίλη 1934 - 14 Δεκέμβρη 1940
- **Piazza San Nicolo**
- Διάλειμμα χαρῶς
- Το φύλλο της λεύκας
- Αλληλεγγύη
- Ημερολόγιο Καταστρώματος Β΄
- Ημερολόγιο Καταστρώματος Β΄
- Άγιανάπα Α΄
- Επικαλέω τοι την θεόν
- Άγιανάπα Β΄
- Μνήμη Α΄
- Ψυχαμοιβός
- Τετράδιο Γυμνασμάτων
- Γράμμα του Μαθιού Πασχάλη
- Παντούμ
- Σιρόκο 7 Λεβάντε
- Μέ τον τρόπο του Γ.Σ.
- Νιζίνσκι
- Ο κ. Στρατής Θαλασσινός περιγράφει έναν άνθρωπο
- Επιφάνια 1937

- Παρασκευή
- Τὸ σῶμα
- Ἑλένη
- Ἐπὶ ἀσπαλάθων
- Σαλαμίνα τῆς Κύπρου
- Ὁ Βασιλιάς τῆς Αἰθιοπίας
- Τελευταῖος Σταθμός
- Ἕνας γέροντας στὴν ἀκροποταμιὰ
- Ἡ ἀπόφαση τῆς λησμονιᾶς
- Ἡ τελευταία μέρα
- Μιλοῦσες γιὰ πράγματα
- Ἐρωτικὸς λόγος
- Νεόφυτος ὁ Ἑγκλειστος μιᾶ
- Θεατροὶ Μ.Α.
- Πάνω σ' ἓναν ξένο στίχο
- Λίγο ἀκόμα
- Πάνω σὲ μιὰ χειμωνιάτικη ἀχτίνα
- Κι ἂν ὁ ἀγέρας φυσᾶ
- Τὰ χέρια
- Τὸ σπῖτι κοντὰ στὴ θάλασσα
- Μποτίλια στὸ πέλαγο

Ἄρνηση

Στὸ περιγιάλι τὸ κρυφὸ
κι ἄσπρο σὰν περιστέρι
διψάσαμε τὸ μεσημέρι
μὰ τὸ νερὸ γλυφό.

Πάνω στὴν ἄμμο τὴν ξανθὴ
γράψαμε τ' ὄνομά της
ώραῖα ποὺ φύσηξεν ὁ μπάτης
καὶ σβήστηκε ἡ γραφή.

Μὲ τί καρδιά, μὲ τί πνοή,
τί πόθους καὶ τί πάθος
πήραμε τὴ ζωὴ μας· λάθος!
κι ἀλλάξαμε ζωή.

Στροφή

Στιγμή, σταλμένη από ένα χέρι
που είχα τόσο αγαπήσει
μέ πρόφταξες ίσια στη δύση
σά μαύρο περιστέρι.

Ό δρόμος άσπριζε μπροστά μου,
άπαλός άχνός ύπνου
στο γέρομα ενός μυστικού δείπνου...
Στιγμή σπυρι τής άμμου,

που κράτησες μονάχη σου όλη
την τραγική κλειψύδρα
βουβή, σά να είχε δεϊ την Ύδρα
στο ούράνιο περιβόλι.

(συλλογή Στροφή, όμώνυμο ποίημα)

Πρωί

Άνοιξε τὰ μάτια και ξεδίπλωσε
τὸ μαῦρο πανὶ πλατιά και τέντωσέ το
άνοιξε τὰ μάτια καλὰ στύλωσε τὰ μάτια
προσηλώσου προσηλώσου τώρα ξέρεις
πὼς τὸ μαῦρο πανὶ ξεδιπλώνεται
ὄχι μέσα στὸν ύπνο μήτε μέσα στὸ νερὸ
μήτε σὰν πέφτουνε τὰ βλέφαρα ρυτιδωμένα
και βουλιάζουνε λοξὰ σὰν κοχύλια,
τώρα ξέρεις πὼς τὸ μαῦρο δέρμα τοῦ τυμπάνου
σκεπάζει ὁλόκληρο τὸν ὀρίζοντά σου
ὄταν ἀνοίξεις τὰ μάτια ξεκούραστος, ἔτσι.
Άνάμεσα στὴν ἰσημερία τῆς ἀνοιξης και τὴν ἰσημερία
τοῦ φθινοπώρου
ἐδῶ εἶναι τὰ τρεχάμενα νερὰ ἐδῶ εἶναι ὁ κῆπος
ἐδῶ βουίζουν οἱ μέλισσες μες στὰ κλωνάρια
και κουδουνίζουνε στ' αὐτιά ενός βρέφους
και ὁ ἥλιος νά! και τὰ πουλιὰ τοῦ παραδείσου
ἕνας μεγάλος ἥλιος πιὸ μεγάλος ἀπ' τὸ φῶς.

Περιστατικά Γ΄

Χωρίς χρώμα, χωρίς σώμα
τούτη ή αγάπη που πηγαίνει
σκορπισμένη, μαζεμένη,
σκορπισμένη πάλι-πάλι,
κι όμως σφύζει κι όμως πάλλει
στή δαγκωματιά του μήλου
στή χαραγματιά του σύκου
σ' ένα βυσσινί κεράσι
σέ μια ρώγα από ροδίτη
τόση ανάερη Αφροδίτη,
θα διψάσει θα κεράσει
ένα στόμα κι άλλο στόμα
χωρίς χρώμα, χωρίς σώμα.

Αφήγηση

(μελοποίηση: Μίλτος Πασχαλίδης)

Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος πηγαίνει κλαίγοντας
Κανεὶς δὲν ξέρει νὰ πεῖ γιατί
Κάποτε νομίζουν πὼς εἶναι οἱ χαμένες ἀγάπες
Σὰν κι αὐτὲς ποὺ μᾶς βασανίζουνε τόσο
Στὴν ἀκροθαλασσιὰ τὸ καλοκαίρι μὲ τὰ γραμμόφωνα

Οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι φροντίζουν τὶς δουλειές τους
Ἀτέλειωτα χαρτιὰ παιδιὰ ποὺ μεγαλώνουν
Γυναῖκες ποὺ γερνοῦνε δύσκολα
Αὐτὸς ἔχει δυὸ μάτια σὰν παπαροῦνες
Σὰν ἀνοιξιάτικες κομμένες παπαροῦνες
Καὶ δυὸ βρυσούλες στὶς κόχες τῶν ματιῶν

Πηγαίνει μέσα στοὺς δρόμους ποτὲ δὲν πλαγιάζει
Δρασκελώντας μικρὰ τετράγωνα στὴ ράχη τῆς γῆς
Μηχανὴ μιᾶς ἀπέραντης ὀδύνης
Ποὺ κατάντησε νὰ μὴν ἔχει σημασία

Ἄλλοι τὸν ἄκουσαν νὰ μιλᾷ μοναχὸ καθὼς περνοῦσε
Γιὰ σπασμένους καθρέφτες πρὶν ἀπὸ χρόνια
Γιὰ σπασμένες μορφές μέσα στοὺς καθρέφτες
Ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ συναρμολογήσει πιά κανεὶς
Ἄλλοι τὸν ἄκουσαν νὰ λέει γιὰ τὸν ὕπνο
Εἰκόνες φρίκης στὸ κατώφλι τοῦ ὕπνου

Τὰ πρόσωπα ἀνυπόφορα ἀπὸ τὴ στοργή

Τὸν συνηθίσαμε εἶναι καλοβαλμένος κι ἤσυχος
Μονάχα πὸ πηγαίνει κλαίγοντας ὀλοένα
Σὰν τίς ἰτιές στὴν ἀκροποταμιὰ πὸ βλέπεις ἀπ' τὸ τρένο
Ἐυπνώνοντας ἄσχημα κάποια συννεφιασμένη αὐγή

Τὸν συνηθίσαμε δὲν ἀντιπροσωπεύει τίποτα
Σὰν ὅλα τὰ πράγματα πὸ ἔχετε συνηθίσει
Καὶ σὰς μιλῶ γι' αὐτὸν γιατί δὲ βρίσκω τίποτα
Πὸ νὰ μὴν τὸ συνηθίσατε
Προσκυνῶ

Ἄνοιξη μ.Χ.

Πάλι μὲ τὴν ἄνοιξη
φόρεσε χρώματα ἀνοιχτὰ
καὶ μὲ περπάτημα ἀλαφρὸ
πάλι μὲ τὴν ἄνοιξη
πάλι τὸ καλοκαίρι
χαμογελοῦσε.

Μέσα στοὺς φρέσκους ροδαμούς
στῆθος γυμνὸ ὡς τίς φλέβες
πέρα ἀπ' τὴ νύχτα τὴ στεγνὴ
πέρα ἀπ' τοὺς ἄσπρους γέροντες
πὸ συζητοῦσαν σιγανὰ
τί θά 'τανε καλύτερο
νὰ παραδώσουν τὰ κλειδιά
ἢ νὰ τραβήξουν τὸ σκοινὶ
νὰ κρεμαστοῦνε στὴ θηλιά
ν' ἀφήσουν ἄδεια σώματα
κεῖ πὸ οἱ ψυχές δὲν ἄντεχαν
ἐκεῖ πὸ ὁ νοῦς δὲν πρόφτανε
καὶ λύγιζαν τὰ γόνατα.

Μὲ τοὺς καινούργιους ροδαμούς
οἱ γέροντες ἀστόχησαν
κι ὅλα τὰ παραδώσανε
ἀγγόνια καὶ δισέγγονα
καὶ τὰ χωράφια τὰ βαθιὰ
καὶ τὰ βουνὰ τὰ πράσινα
καὶ τὴν ἀγάπη καὶ τὸ βίος
τὴ σπλάχνιση καὶ τὴ σκεπὴ
καὶ ποταμούς καὶ θάλασσα
καὶ φύγαν σὰν ἀγάλματα

κι ἄφησαν πίσω τους σιγή
ποῦ δὲν τὴν ἔκοψε σπαθὶ
ποῦ δὲν τὴν πῆρε καλπασμός
μήτε ἢ φωνὴ τῶν ἄγουρων
κι ἦρθε ἢ μεγάλη μοναξιά
κι ἦρθε ἢ μεγάλη στέρηση
μαζὶ μ' αὐτὴ τὴν ἀνοιξη
καὶ κάθισε κι ἀπλώθηκε
ὡσὰν τὴν πάχνη τῆς αὐγῆς
καὶ πιάστη ἀπ' τ' ἀψηλὰ κλαδιὰ
μέσ' ἀπ' τὰ δέντρα γλίστρησε
καὶ τὴν ψυχὴ μας τύλιξε.

Μὰ ἐκείνη χαμογέλασε
φορώντας χρώματα ἀνοιχτὰ
σὰν ἀνθισμένη ἀμυγδαλιὰ
μέσα σε φλόγες κίτρινες
καὶ περπατοῦσε ἀνάλαφρα
ἀνοίγοντας παράθυρα
στὸν οὐρανὸ ποῦ χαίρονταν
χωρὶς ἐμᾶς τοὺς ἄμοιρους.
Κι εἶδα τὸ στήθος τῆς γυμνὸ
τῆ μέση καὶ τὸ γόνατο
πῶς βγαίνει ἀπὸ τὴν παιδωμὴ
νὰ πᾶει στὰ ἐπουράνια
ὁ μάρτυρας ἀνέγγιχτος
ἀνέγγιχτος καὶ καθαρὸς,
ἔξω ἀπ' τὰ ψιθυρίσματα
τοῦ λαοῦ τ' ἀξεδιάλυτα
στὸν τσίρκο τὸν ἀπέραντο
ἔξω ἀπ' τὸ μαῦρο μορφασμὸ
τὸν ἰδρωμένο τράχηλο
τοῦ δήμιου π' ἀγανάχτησε
χτυπώντας ἀνωφέλευτα.

Ἐγινε λίμνη ἢ μοναξιά
ἔγινε λίμνη ἢ στέρηση
ἀνέγγιχτη κι ἀχάραχτη.

16 Μαρτ. '39

Φωτιές του Άι-Γιάννη

Ἡ μοίρα μας, χυμένο μολύβι, δὲν μπορεῖ ν' ἀλλάξει
δὲν μπορεῖ νὰ γίνει τίποτε.
Ἐχυσαν τὸ μολύβι μέσα στὸ νερὸ κάτω ἀπὸ τ' ἀστέρια κι ἄς ἀνάβουν οἱ φωτιές.

Ἄν μείνεις γυμνή μπροστὰ στὸν καθρέφτη τὰ μεσάνυχτα βλέπεις
βλέπεις τὸν ἄνθρωπο νὰ περνᾷ στὸ βάθος τοῦ καθρέφτη
τὸν ἄνθρωπο μέσα στὴ μοίρα σου ποὺ κυβερνᾷ τὸ κορμί σου,
μέσα στὴ μοναξιά καὶ στὴ σιωπὴ τὸν ἄνθρωπο
τῆς μοναξιάς καὶ τῆς σιωπῆς
κι ἄς ἀνάβουν οἱ φωτιές.

Τὴν ὥρα ποὺ τέλειωσε ἡ μέρα καὶ δὲν ἄρχισε ἡ ἄλλη
τὴν ὥρα ποὺ κόπηκε ὁ καιρὸς
ἐκεῖνον ποὺ ἀπὸ τώρα καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ κυβερνοῦσε τὸ κορμί σου
πρέπει νὰ τὸν εὔρεις
πρέπει νὰ τὸν ζητήσεις γιὰ νὰ τὸν εὔρει τουλάχιστο
κάποιος ἄλλος, ὅταν θὰ 'χεις πεθάνει.

Εἶναι τὰ παιδιὰ ποὺ ἀνάβουν τὶς φωτιές καὶ φωνάζουν μπροστὰ στὶς φλόγες
μέσα στὴ ζεστὴ νύχτα
(Μήπως ἔγινε ποτές φωτιὰ ποὺ νὰ μὴν τὴν ἀναψε κάποιον παιδί, ὦ Ἡρόστρατε)
καὶ ρίχνουν ἀλάτι μέσα στὶς φλόγες γιὰ νὰ πλαταγίζουν
(Πόσο παράξενά μας κοιτάζουν ξαφνικὰ τὰ σπίτια, τὰ χωνευτήρια τῶν
ἀνθρώπων, σὰν τὰ χαϊδέψει κάποια
ἀνταύγεια).

Μὰ ἐσύ ποὺ γνώρισες τὴ χάρη τὶς πέτρας πάνω στὸ θαλασσόδαρτο βράχο
τὸ βράδυ ποὺ ἔπεσε ἡ γαλήνη
ἄκουσες ἀπὸ μακριὰ τὴν ἀνθρώπινη φωνὴ τῆς μοναξιάς καὶ τῆς σιωπῆς
μέσα στὸ κορμί σου
τὴ νύχτα ἐκεῖνη τοῦ Άι-Γιάννη
ὅταν ἔσβησαν ὅλες οἱ φωτιές
καὶ μελέτησες τὴ στάχτη κάτω ἀπὸ τ' ἀστέρια.

Λονδίνο, Ἰούλιος 1932

Ἐγκωμη

Ἦταν πλατὺς ὁ κάμπος καὶ στρωτός· ἀπὸ μακριὰ φαινόνταν
τὸ γύρισμα χειρῶν πού σκάβαν.

Στὸν οὐρανὸ τὰ σύννεφα πολλές καμπύλες, κάπου-κάπου
μιὰ σάλπιγγα χρυσὴ καὶ ρόδινη· τὸ δεῖλι.

Στὸ λιγυστὸ χορτάρι καὶ στ' ἀγκάθια τριγυρίζαν 5
ψιλὲς ἀποβροχάρισσες ἀνάσες· θά 'χε βρέξει
πέρα στὶς ἄκρες τὰ βουνὰ πού ἔπαιρναν χρῶμα.

Κι ἐγὼ προχώρησα πρὸς τοὺς ἀνθρώπους πού δουλεύαν,
γυναῖκες κι ἄντρες μὲ τ' ἀξίνια σὲ χαντάκια.

Ἦταν μία πολιτεία παλιά· τειχιὰ δρόμοι καὶ σπίτια 10
ξεχώριζαν σὰν πετρωμένοι μυῶνες κυκλώπων,
ἢ ἀνατομία μιᾶς ξοδεμένης δύναμης κάτω ἀπ' τὸ μάτι
τοῦ ἀρχαιολόγου τοῦ ναρκοδότη ἢ τοῦ χειρουργοῦ.

φαντάσματα καὶ ὑφάσματα, χλιδὴ καὶ χεῖλια, χωνεμένα 15
καὶ τὰ παραπετάσματα τοῦ πόνου διάπλατα ἀνοιχτά
ἀφήνοντας νὰ φαίνεται γυμνὸς κι ἀδιάφορος ὁ τάφος.

Κι ἀνάβλεψα πρὸς τοὺς ἀνθρώπους πού δουλεύαν
τοὺς τεντωμένους ὤμους καὶ τὰ μπράτσα πού χτυποῦσαν
μ' ἓνα ρυθμὸ βαρὺ καὶ γρήγορο τούτη τὴ νέκρα
σὰ νὰ περνοῦσε στὰ χαλάσματα ὁ τροχὸς τῆς μοίρας. 20

Ἄξαφνα περπατοῦσα καὶ δὲν περπατοῦσα
κοίταξα τὰ πετούμενα πουλιά, κι εἶταν μαρμαρωμένα
κοίταξα τὸν αἰθέρα τ' οὐρανοῦ, κι εἶτανε θαμπωμένος
κοίταξα τὰ κορμιὰ πού πολεμοῦσαν, κι εἶχαν μείνει 25
κι' ἀνάμεσό τους ἓνα πρόσωπο τὸ φῶς ν' ἀνηφορίζει.
Τὰ μαλλιά μαῦρα χύνουνταν στὴν τραχηλιά, τὰ φρύδια
εἶχανε τὸ φτερούγισμα τῆς χελιδόνας, τὰ ρουθούνια
καμαρωτὰ πάνω ἀπ' τὰ χεῖλια, καὶ τὸ σῶμα
ἔβγαινε ἀπὸ τὸ χεροπάλεμα ξεγυμνωμένο
μὲ τ' ἄγουρα βυζιὰ τῆς ὀδηγήτρας, 30
χορὸς ἀκίνητος.

Κι ἐγὼ χαμήλωσα τὰ μάτια μου τριγύρω:
κορίτσια ζύμωναν, καὶ ζύμη δὲν ἀγγίζαν
γυναῖκες γνέθανε, τ' ἀδράχτια δὲ γυρίζαν 35
ἄρνια ποτίζουνταν, κι ἡ γλώσσα τους στεκόταν
πάνω ἀπὸ πράσινα νερὰ πού ἔμοιαζαν κοιμισμένα
κι ὁ ζευγᾶς ἔμενε μ' ἀνάερη τὴ βουκέντρα.

Καὶ ξανακοίταξα τὸ σῶμα ἐκεῖνο ν' ἀνεβαίνει·
εἶχανε μαζευτεῖ πολλοί, μερμύγκια, 40
καὶ τὴ χτυποῦσαν μὲ κοντάρια καὶ δὲν τὴ λαβῶναν.
Τώρα ἡ κοιλιὰ τῆς ἔλαμπε σὰν τὸ φεγγάρι
καὶ πίστευα πῶς ὁ οὐρανὸς ἦταν ἡ μήτρα
πού τὴν ἐγέννησε καὶ τὴν ξανάπαιρνε, μάνα καὶ βρέφος.

Τὰ πόδια της μείναν ἀκόμη μαρμαρένια
καὶ χάθηκαν· μιὰ ἀνάληψη.

Ὁ κόσμος

45

ξαναγινόταν ὅπως ἦταν, ὁ δικός μας
μὲ τὸν καιρὸ καὶ μὲ τὸ χῶμα.

Αρώματα ἀπὸ σκίνο

πῆραν νὰ ξεκινήσουν στὶς παλιές πλαγιές τῆς μνήμης
κόρφου μέσα στὰ φύλλα, χεῖλια ὑγρά·

κι' ὅλα στεγνῶσαν μονομιᾶς στὴν πλατωσιὰ τοῦ κάμπου 50
στῆς πέτρας τὴν ἀπόγνωση στὴ δύναμη τῆ φαγωμένη
στὸν ἄδειο τόπο μὲ τὸ λιγοστὸ χορτάρι καὶ τ' ἀγκάθια
ὅπου γλιστροῦσε ξέγνοιαστο ἓνα φίδι,
ὅπου ξοδεύουνε πολὺ καιρὸ γιὰ νὰ πεθάνουν.

Ἐπιτύμβιο στὴ Γάτα μου τὴν Τούτη

Εἶχε τὸ χρῶμα τοῦ ἔβενου τὰ μάτια τῆς Σαλώμης
ἢ Τούτη ἢ γάτα πού ἔχασα· διαβάτη, μὴ σταθεῖς.
Βγήκε ἀπ' τὸ χάσμα πού ἔκοβε στῆς μέρας τὸ σεντόνι
τώρα νὰ σκίσει δὲν μπορεῖ τοῦ ζόφου τὸ πανί.

Ἄγκυρα 22. 8. 1949

Εὐριπίδης, Ἀθηναῖος

Γέρασε ἀνάμεσα στὴ φωτιὰ τῆς Τροίας
καὶ στὰ λατομεῖα τῆς Σικελίας.

Τοῦ ἄρεσαν οἱ σπηλιές στὴν ἀμμουδιὰ κι οἱ ζωγραφιές τῆς
θάλασσας.

Εἶδε τὶς φλέβες τῶν ἀνθρώπων
σὰν ἓνα δίχτυ τῶν θεῶν, ὅπου μᾶς πιάνουν σὰν τ' ἀγρίμια· 5
προσπάθησε νὰ τὸ τρυπήσει.

Ἦταν στρουφνός, οἱ φίλοι του ἦταν λίγοι·
ἦρθε ὁ καιρὸς καὶ τὸν σπαράξαν τὰ σκυλιά.

Ἡ λυπημένη

Στὴν πέτρα τῆς ὑπομονῆς
κάθισες πρὸς τὸ βράδυ
μὲ τοῦ ματιοῦ σου τὸ μαυράδι
δείχνοντας πῶς πονεῖς·

κι εἶχες στὰ χεῖλια τὴ γραμμὴ
ποῦ εἶναι γυμνὴ καὶ τρέμει
σὰν ἡ ψυχὴ γίνεται ἀνέμη
καὶ δέονται οἱ λυγμοί·

κι εἶχες στὸ νοῦ σου τὸ σκοπὸ
ποῦ ξεκινᾷ τὸ δάκρυ
κι ἦσουν κορμὶ ποῦ ἀπὸ τὴν ἄκρη
γυρίζει στὸν καρπό·

μὰ τῆς καρδιᾶς σου ὁ σπαραγμὸς
δὲ βόγκηξε κι ἐγίνη
τὸ νόημα ποῦ στὸν κόσμον δίνει
ἕναστρος οὐρανός.

Ὁ γυρισμὸς τοῦ ξενιτεμένου

- Παλιέ μου φίλε τί γυρεύεις;
χρόνια ξενιτεμένος ἦρθες
μὲ εἰκόνες ποῦ ἔχεις ἀναθρέψει
κάτω ἀπὸ ξένους οὐρανούς
μακριὰ ἀπ' τὸν τόπο τὸ δικό σου.

- Γυρεύω τὸν παλιό μου κῆπο·
τὰ δέντρα μοῦ ἔρχονται ὡς τὴ μέση
κι οἱ λόφοι μοιάζουν μὲ πεζούλια
κι ὅμως σὰν ἡμουνὰ παιδι
ἔπαιζα πάνω στὸ χορτάρι
κάτω ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἴσκιους
κι ἔτρεχα πάνω σὲ πλαγιές
ὥρα πολλὴ λαχανιασμένος.

- Παλιέ μου φίλε ξεκουράσου
σιγά-σιγά θὰ συνηθίσεις·
θ' ἀνηφορίσουμε μαζὶ
στὰ γνώριμά σου μονοπάτια
θὰ ξαποστάσουμε μαζὶ
κάτω ἀπ' τὸ θόλον τῶν πλατάνων

σιγά-σιγά θὰ ῥθοῦν κοντά σου
τὸ περιβόλι κι οἱ πλαγιές σου.

- Γυρεύω τὸ παλιό μου σπίτι
μὲ τ' ἀψηλὰ τὰ παραθύρια
σκοτεινιασμένα ἀπ' τὸν κισσὸ
γυρεύω τὴν ἀρχαία κολόνα
ποὺ κοίταζε ὁ θαλασσινός.
Πῶς θὲς νὰ μᾶ σ' αὐτὴ τὴ στάνη;
οἱ στέγες μου ἔρχονται ὡς τοὺς ὤμους
κι ὅσο μακριὰ καὶ νὰ κοιτάξω
βλέπω γονατιστοὺς ἀνθρώπους
λὲς κάνουνε τὴν προσευχή τους.

- Παλιέ μου φίλε δὲ μ' ἀκοῦς;
σιγά-σιγά θὰ συνηθίσεις
τὸ σπίτι σου εἶναι αὐτὸ ποὺ βλέπεις
κι αὐτὴ τὴν πόρτα θὰ χτυπήσουν
σὲ λίγο οἱ φίλοι κι οἱ δικοί σου
γλυκὰ νὰ σὲ καλωσορίσουν.

- Γιατί εἶναι ἀπόμακρη ἡ φωνή σου;
σήκωσε λίγο τὸ κεφάλι
νὰ καταλάβω τί μοῦ λὲς
ὅσο μιᾶς τ' ἀνάστημά σου
ὀλοένα πάει καὶ λιγοστεύει
λὲς καὶ βυθίζεσαι στὸ χῶμα.

- Παλιέ μου φίλε συλλογίσου
σιγά-σιγά θὰ συνηθίσεις
ἡ νοσταλγία σου ἔχει πλάσει
μιὰ χώρα ἀνύπαρχτη μὲ νόμους
ἔξω ἀπ' τὴ γῆς κι ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους.

- Πιὰ δὲν ἀκούω τσιμουδιὰ
βούλιαξε κι ὁ στερνός μου φίλος
παράξενο πῶς χαμηλώνουν
ὅλα τριγύρω κάθε τόσο
ἐδῶ διαβαίνουν καὶ θερίζουν
χιλιάδες ἄρματα δρεπανηφόρα.

Ἀθήνα, ἀνοιξη '38

Ὁ Δαίμων τῆς Πορνείας

«Nicosia e Famagosta per la lor bestia si lamenti e garra»
PARADISO

«ὡς γοιὸν ἠξεύρετε καὶ ὁ δαίμων τῆς πορνείας ὄλον τὸν κόσμον
πλημμελᾶ τὸν ἐκόμπωσε τὸν ρήγαν καὶ ἔππεσεν εἰς ἀμαρτίαν»
ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΟΥ ΜΑΧΑΙΡΑ

Ὁ Τζουὰν Βισκούντης εἶχε γράψει τὴν ἀλήθεια.
Πῶς πλέρωσε μαυλίστρες ὁ κούντη Τερουχᾶς
πῶς βρέθηκαν ἀντάμα αὐτὸς κι ἡ ρήγαινα
πῶς ἄρχισε τὸ πράμα, πῶς ξετέλειωσε,
ὄλα τῆς Λευκωσίας τὰ κοπέλια
τὸ διαλαλοῦσαν στὰ στενὰ καὶ στὶς πλατεῖες.
Πῶς ἦταν ἡ γραφή σωστή πού ἔστειλε στὴ φραγκιά στὸ ρήγα
τὸ ξέραν οἱ συβουλατόροι.

Ὅμως τώρα
συνάχτηκαν καὶ συντυχαῖναν γιὰ νὰ συβουλέψουν
τὴν Κορόνα τῆς Κύπρου καὶ τῶν Ἱεροσολύμων·
τώρα ἦταν διαταμῆνοι γιὰ νὰ κρίνουν
τὴ ρήγαινα Λινόρα πού κρατοῦσε
ἀπ' τὴ μεγάλη τὴ γενιὰ τῶν Καταλάνων·
κι εἶναι ἀνελέημονες οἱ Καταλάνοι
κι ἂν τύχαινε κι ὁ ρήγας ἐκδικιοῦνταν
τίποτε δὲ θὰ τὸ 'χαν ν' ἀρματώσουν καὶ νὰ 'ρθοῦνε
καὶ νὰ τοὺς ξολοθρέψουν αὐτοὺς καὶ τὸ βιό τους.
Εἶχαν εὐθύνες, τρομερὲς εὐθύνες·
ἀπὸ τὴ γνώμη τους κρέμουνταν τὸ ρηγάτο.

Πῶς ὁ Βισκούντης ἦταν τίμιος καὶ πιστὸς
βέβαια τὸ ξέραν· ὅμως βιάστηκε,
φέρθηκε ἀστόχαστα ἄμοιαστα ἄτσαλα.
Ἦταν ἀψὺς ὁ ρήγας, πῶς δὲν τὸ λογάρισε;
καὶ μπρούμυτα στὸν πόθο τῆς Λινόρας.
Πάντα μαζί του στὰ ταξίδια τὸ πονκάμισό της
καὶ τὸ 'παιρνε στὴν ἀγκαλιά του σὰν κοιμοῦνταν·
καὶ πῆγε νὰ τοῦ γράψει ὁ ἀθεόφοβος
πῶς βρῆκαν μὲ τὴν ἄρνα του τὸ κριάρι·
γράφονται τέτοια λόγια σ' ἓναν ἄρχοντα;
Ἦταν μωρός. Τουλάχιστο ἂς θυμοῦνταν
πῶς ἔσφαλε κι ὁ ρήγας· ἔκανε τὸ λιγωμένο
μὰ εἶχε στὸ πωπόρι καὶ δυὸ καῦχες.

Ἀναστατώθη τὸ νησί σὰν ἡ Λινόρα
πρόσταξε καὶ τῆς ἔφεραν τὴ μιά, τὴ γκαστρομένη
κι ἄλεθαν μὲ τὸ χερομύλι πάνω στὴν κοιλιὰ της
πινάκι τὸ πινάκι τὸ σιτάρι.
Καὶ τὸ χειρότερο - δὲν τὸ χωράει ὁ νοῦς -

ἀφοῦ τὸ ξέρει ὁ κόσμος ὅλος πῶς ὁ ρήγας
γεννήθηκε στὸ ζῶδιο τοῦ Αἰγόκερω,
πῆρε στὰ χέρια του ὁ ταλαίπωρος καλάμι
τῆ νύχτα ποῦ ἦταν στὸν Αἰγόκερω ἢ σελήνη
νὰ γράψει τί; γιὰ κέρατα καὶ κριάρια!
Ὁ φρόνιμός τη μοίρα δὲν τηνε ξαγριεύει.
Ὅχι· δὲν εἴμαστε ταγμένοι γιὰ νὰ ποῦμε
ποῦ εἶναι τὸ δίκιο. Τὸ δικό μας χρέος
εἶναι νὰ βροῦμε τὸ μικρότερο κακό.
Κάλλιο ἕνας νὰ πεθάνει ἀπὸ τὸ ριζικό του
παρὰ σὲ κίντυνο νὰμποῦμε ἐμεῖς καὶ τὸ ρηγάτο.

Ἔτσι συμβουλευόντουσαν ὅλη τὴ μέρα
καὶ κατὰ τὸ βασίλειμα πῆγαν στὸ ρήγα
προσκύνησαν καὶ τοῦ εἶπαν πῶς ὁ Τζουᾶν Βισκούνητης
εἶναι ἕνας διαστρεμμένος ψεματάρης.

Κι ὁ Τζουᾶν Βισκούνητης πέθανε ἀπ' τὴν πείνα σὲ μιὰ γούφα.
Μὰ στὴν ψυχὴ τοῦ ρήγα ὁ σπόρος τῆς ντροπῆς του
ἄπλωνε τὰ πλοκάμια του καὶ τὸν ἐκίνα
τὸ 'παθε νὰ τὸ πράξει καὶ στοὺς ἄλλους.
Κερὰ δὲν ἔμεινε ποῦ νὰ μὴ βουληθεῖ νὰ τὴν πορνέψει·
τίς ντροπίασε ὅλες. Φόβος κι ἔχτρα ζευγαρῶναν
καὶ γέμιζαν τὴ χώρα φόβο κι ἔχτρα.

Ἔτσι, μὲ τὸ «μικρότερο κακό», βάδιζε ἡ μοίρα
ὡς τὴν αὐγὴ τ' Ἄγι' Ἀντωνιοῦ, μέρα Τετάρτη
ποῦ ἦρθαν οἱ καβαλάρηδες καὶ τὸν ἐσύραν
ἀπὸ τῆς καύχας του τὴν ἀγκαλιὰ καὶ τὸν ἐσφάξαν.
«Καὶ τάπισα παρὰ οὐλοῦς ὁ τουρκοπουλιέρης
ἦβρεν τὸν τυλιμένον τὸ αἷμαν» λέει ὁ χρονογράφος
«κι ἔβγαλεν τὴν μαχαίραν του καὶ κόβγει
τὰ λυμπά του μὲ τὸν αὐλὸν καὶ τοῦ εἶπε:
Γιὰ τοῦτα ἔδωκες θάνατον!».
Αὐτὸ τὸ τέλος
ὄρισε γιὰ τὸ ρήγα Πιερὸν ὁ δαίμων τῆς πορνείας.

[Προμετωπίδα σὲ μιὰ ἀντιγραφὴ τῶν «Ὡδῶν»]

«Θλίβει ὁ καπνὸς τὸ διάστημα γαλάζιον τῶν ἀέρων»- διαβάζω
Κάλβο, πὺν τύπωσε στὰ '26 καὶ τὸν γνωρίσαμε στὰ '88·
καὶ πὺν ἔμεινε ἀξομολόγητος στὰ γεροντάματα, σὰν ἓνα «ραγισμένο βάζο»,
στὰ χέρια μιᾶς γριᾶς Ἐγγλέζας δασκάλας, σύμβολο ἀκατάλυτο καὶ φριχτὸ

γιὰ ὅσους ἐπιμένουν νὰ γράφουν στίχους ἢ πρόζα πὺν κανεὶς δὲν καταλαβαίνει,
καὶ γυρεύουν νὰ δοξαστοῦν, οἱ τυχάρπαστοι, ἀπὸ τοὺς λογάδες καὶ τοὺς σοφοὺς,
ἐνῶ θὰ νὰ ἔταν χίλιες φορὲς προτιμότερο, καὶ ἡ τέχνη πολὺ πιὸ εὐτυχισμένη,
ἂν πῆγαιναν στὴν Ἐκάλη νὰ μαζεύουν κούμαρα, ἢ στὴ Γλυφάδα νὰ ψαρεύουν
ροφούς.

Τράνσβααλ, 11. 12. 1941

Σχέδια γιὰ ἓνα καλοκαίρι. [Ἄνθη τῆς πέτρας]

Ἄνθη τῆς πέτρας μπροστὰ στὴν πράσινη θάλασσα
μὲ φλέβες πὺν μοῦ θύμιζαν ἄλλες ἀγάπες
γυαλίζοντας στ' ἀργὸ ψιχάλισμα,
ἄνθη τῆς πέτρας φυσιογνωμίες
πὺν ἦρθαν ὅταν κανένας δὲ μιλοῦσε καὶ μοῦ μίλησαν
πὺν μ' ἄφησαν νὰ τίς ἀγγίξω ὕστερ' ἀπ' τὴ σιωπὴ
μέσα σε πεῦκα σὲ πικροδάφνες καὶ σὲ πλατάνια.

Τριζόνια

Τὸ σπῖτι γέμισε τριζόνια
χτυποῦν σὰν ἄρρυθμα ρολόγια
λαχανιασμένα. Καὶ τὰ χρόνια

πὺν ζοῦμε σὰν αὐτὰ χτυποῦν
καθὼς οἱ δίκαιοι σιωποῦν 5
σὰ νὰ μὴν εἶχαν τί νὰ ποῦν.

Κάποτε τ' ἄκουσα στὸ Πήλιο
νὰ σκάβουνε γοργὰ ἓνα σπήλαιο
μέσα στὴ νύχτα. Ἀλλὰ τὸ φύλλο

τῆς μοίρας τώρα τὸ γυρίσαμε 10
καὶ μᾶς γνωρίσατε καὶ σᾶς γνωρίσαμε

ἀπὸ τοὺς ὑπερβόρειους ἴσαμε

τοὺς νέγρους τοῦ ἰσημερινοῦ
ποὺ ἔχουνε σῶμα χωρὶς νοῦ
καὶ ποὺ φωνάζουν σὰν πονοῦν. **15**

Κι ἐγὼ πονῶ κι' ἐσεῖς πονεῖτε
μὰ δὲ φωνάζουμε καὶ μήτε
κὰν ψιθυρίζουμε, γιατί

ἢ μηχανὴ εἶναι βιαστικὴ
στὴ φρίκη καὶ στὴν καταφρόνια **20**
στὸ θάνατο καὶ στὴ ζωὴ,

Τὸ σπῖτι γέμισε τριζόνια.

Προετόρια, **16** Γενάρη '42

Φυγή

Δὲν ἦταν ἄλλη ἢ ἀγάπη μας
ἔφευγε ξαναγύριζε καὶ μᾶς ἔφερε
ἓνα χαμηλωμένο βλέφαρο πολὺ μακρινὸ
ἓνα χαμόγελο μαρμαρωμένο, χαμένο
μέσα στὸ πρωινὸ χορτάρι
ἓνα παράξενο κοχύλι ποὺ δοκίμαζε
νὰ τὸ ἐξηγήσει ἐπίμονα ἢ ψυχὴ μας.

Η ἀγάπη μας δὲν ἦταν ἄλλη ψηλαφοῦσε
σιγὰ μέσα στὰ πράγματα ποὺ μᾶς τριγύριζαν
νὰ ἐξηγήσει γιατί δὲ θέλουμε νὰ πεθάνουμε
μὲ τόσο πάθος.

Κι ἂν κρατηθήκαμε ἀπὸ λαγόνια κι ἂν ἀγκαλιάσαμε
μ' ὅλη τὴ δύναμή μας ἄλλους αὐχένες
κι ἂν σμίξαμε τὴν ἀνάσα μας μὲ τὴν ἀνάσα
ἐκείνου τοῦ ἀνθρώπου
κι ἂν κλείσαμε τὰ μάτια μας, δὲν ἦταν ἄλλη
μονάχα αὐτὸς ὁ βαθύτερος καημὸς νὰ κρατηθοῦμε
μέσα στὴ φυγή.

Ὁ τόπος μας εἶναι κλειστός

«Ὁ τόπος μας εἶναι κλειστός, ὅλο βουνὰ πὸν ἔχουν σκεπή τὸ χαμηλὸ οὐρανὸ μέρα καὶ νύχτα. Δὲν ἔχουμε ποτάμια δὲν ἔχουμε πηγὰδια δὲν ἔχουμε πηγές μονάχα λίγες στέρνες, ἄδειες κι' αὐτές, πὸν ἤχοῦν καὶ πὸν τίς προσκυνοῦμε. Ἦχος στεκάμενος κούφιος, ἴδιος με τὴ μοναξιά μας ἴδιος με τὴν ἀγάπη μας, ἴδιος με τὰ σώματά μας. Μᾶς φαίνεται παράξενο πὸν κάποτε μπορέσαμε νὰ χτίσουμε τὰ σπίτια τὰ καλύβια καὶ τίς στάνες μας. Κι' οἱ γάμοι μας, τὰ δροσερὰ στεφάνια καὶ τὰ δάχτυλα γίνονται αἰνίγματα ἀνεξήγητα γιὰ τὴ ψυχὴ μας. Πῶς γεννήθηκαν πῶς δυναμώσανε τὰ παιδιὰ μας; Ὁ τόπος μας εἶναι κλειστός. Τὸν κλείνουν οἱ δυὸ μαῦρες Συμπληγάδες. Στὰ λιμάνια τὴν Κυριακὴ σὰν κατεβοῦμε ν' ἀνασάνουμε βλέπουμε νὰ φωτίζονται στὸ ἠλιόγευμα σπασμένα ξύλα ἀπὸ ταξίδια πὸν δὲν τέλειωσαν σώματα πὸν δὲν ξέρον πιά πῶς ν' ἀγαπήσουν».
(Α. Ἡ Πέτρα)

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΤΑΣΤΡΩΜΑΤΟΣ

Παραμένομεν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ἀναμένοντες διαταγὰς - ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΤΑΣΤΡΩΜΑΤΟΣ

*Στὸ μεταξὺν πολλὰς φορὲς μοῦ φαίνεται πῶς εἶναι πιὸ καλὰ νὰ κοιμηθεῖς
παρὰ νὰ βρίσκεσαι ἔτσι
χωρὶς σύντροφο καὶ νὰ ἐπιμένεις τόσο.
Καὶ τί νὰ κάνεις μέσα στὴν ἀναμονή, καὶ τί νὰ πεῖς;
Δὲν ξέρω. Κι οἱ ποιητὲς τί χρειάζονται σ' ἓνα μικρόψυχο καιρό;*

Φρειδερίκος Χέλντερλιν, «Τὸ Ψωμί καὶ τὸ Κρασί»

- * Ὁ ΜΑΘΙΟΣ ΠΑΣΧΑΛΗΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΑ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΑ Κορυτσά, καλοκαίρι **1938**
- * ΩΡΑΙΟ ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΟ ΠΡΩΙ Κορυτσά, καλοκαίρι **1937**
- * **PIAZZA SAN NICOLO** Πήλιο-Κορυτσά, καλοκαίρι-φθινόπωρο **1938**
- * Ὁ ΔΙΚΟΣ ΜΑΣ ΗΛΙΟΣ
- * Η ΧΩΡΑ ΤΟΥ ΑΧΩΡΗΤΟΥ
- * ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ ΧΑΡΑΣ Πεντέλη, ἀνοιξη
- * ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΤΗΣ ΛΕΥΚΑΣ
- * ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ
- * Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΜΕΡΑ Αθήνα, Φέβ. '39
- * ΑΝΟΙΞΗ Μ. Χ.
- * ΤΟ ΠΙΑΣΕΜΙ
- * ΠΡΩΙ
- * ΑΦΗΓΗΣΗ
- * **LES ANGES SONT BLANCS**
- * Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΛΗΣΜΟΝΙΑΣ

Ὁ Μαθιὸς Πασχάλης ἀνάμεσα στὰ τριαντάφυλλα

Καπνίζω χωρὶς νὰ σταματήσω ἀπ' τὸ πρωὶ
ἂν σταματήσω τὰ τριαντάφυλλα θὰ μ' ἀγκαλιάσουν
μ' ἀγκάθια καὶ μὲ ξεφυλλισμένα πέταλα θὰ μὲ πνίξουν
φυτρώνουν στραβά ὅλα μὲ τὸ ἴδιο τριανταφυλλὶ
κοιτάζουν περιμένουν νὰ ἰδοῦν κάποιον δὲν περνᾷ κανεὶς
πίσω ἀπ' τὸν καπνὸ τῆς πίπας μου τὰ παρακολουθῶ
πάνω σ' ἓνα κοτσάνι βαριεστισμένο χωρὶς εὐωδιά,
στὴν ἄλλη ζωὴ μία γυναίκα μοῦ ἔλεγε μπορεῖς ν' ἀγγίξεις
αὐτὸ τὸ χέρι
κι εἶναι δικό σου αὐτὸ τὸ τριαντάφυλλο εἶναι δικό σου
μπορεῖς νὰ τὸ πάρεις
τώρα ἢ ἀργότερα, ὅταν θελήσεις.

Κατεβαίνω καπνίζοντας ὀλοένα, τὰ σκαλοπάτια
τὰ τριαντάφυλλα κατεβαίνουν μαζί μου ἐρεθισμένα
κι ἔχουνε κάτι στὸ φέρεσιμό τους ἀπ' τὴ φωνὴ
στὴ ρίζα τῆς κραυγῆς ἐκεῖ πού ἀρχίζει
νὰ φωνάζει ὁ ἄνθρωπος: «μάννα» ἢ «βοήθεια»
ἢ τίς μικρὲς ἄσπρες φωνὲς τοῦ ἔρωτα.

Εἶναι ἓνας μικρὸς κήπος ὅλο τριανταφυλλιές
λίγα τετραγωνικὰ μέτρα πού χαμηλώνουν μαζί μου
καθὼς κατεβαίνω τὰ σκαλοπάτια, χωρὶς οὐρανὸ
κι ἡ θεία τῆς ἔλεγε: «Ἀντιγόνη ξέχασες σήμερα τὴ γυμναστική σου
στὴν ἡλικία σου δὲ φοροῦσα κορσὲ στὴν ἐποχὴ μου».
Ἡ θεία τῆς ἦταν ἓνα θλιβερὸ κορμὶ μ' ἀνάγλυφες φλέβες
εἶχε πολλὲς ρυτίδες γύρω στ' αὐτιά μία ἐτοιμοθάνατη μύτη
ἀλλὰ τὰ λόγια τῆς ἦταν γεμάτα φρόνηση πάντα.
Τὴν εἶδα μία μέρα νὰ ἔγγιζει τὸ στῆθος τῆς Ἀντιγόνης
σὰν τὸ μικρὸ παιδί πού κλέβει ἓνα μῆλο.

Τάχα θὰ τὴ συναπαντήσω τὴ γριὰ γυναίκα ἔτσι πού κατεβαίνω;
Μοῦ εἶπε σὰν ἔφυγα: «Ποιὸς ξέρει πότε θὰ ξαναβρεθοῦμε»
κι ἔπειτα διάβασα τὸ θάνατό τῆς σὲ παλιὲς ἐφημερίδες
τὸ γάμο τῆς Ἀντιγόνης καὶ τὸ γάμο τῆς κόρης τῆς Ἀντιγόνης
χωρὶς νὰ τελειώσουν τὰ σκαλοπάτια μήτε ὁ καπνὸς μου
πού μοῦ δίνει μία γέψη στοιχειωμένου καραβιοῦ
μὲ μιὰ γοργόνα σταυρωμένη τότες πού εἶταν ὁμορφή, πάνω στὸ τιμόνι.
Κορυτσά, καλοκαίρι '37

ᾠδα φθινοπωρινὸ πρῶν

για τὴν κυρία Ντονογκά

Νὰ ποὺ μ' ἀρέσουν ἐπὶ τέλους αὐτὰ τὰ βουνά μ' αὐτὸ τὸ φῶς
μὲ δέρμα ρυτιδωμένο σὰν τὴν κοιλιά τοῦ ἐλέφαντα
ὅταν τὰ μάτια του στενεύουν ἀπ' τὰ χρόνια.
Νὰ ποὺ μ' ἀρέσουν αὐτὲς οἱ λεῦκες, δὲν εἶναι πολλές
σηκώνοντας τοὺς ὤμους μέσα στὸν ἥλιο.
Οἱ ἀψηλοὶ γκέγκηδες οἱ κοντοὶ τόσκηδες
τὸ καλοκαίρι μὲ τὰ δρεπάνια καὶ τὸ χειμῶνα μὲ τὰ τσεκούρια
κι ὅλο τὰ ἴδια ξανὰ καὶ ξανὰ, ἴδιες κινήσεις
στὰ ἴδια σώματα κόπηκε ἡ μονοτονία.

Τί λέει ὁ Μουεζίνης στὴν ἄκρη τοῦ μιναρέ; γὰρ πρόσεξε
Ἐσκυψε ν' ἀγκαλιάσει μία ξανθὴ κούκλα στὸ πλαῖνὸ μπαλκόνι.
Αὐτὴ ἀνεμίζει δυὸ ρόδινα χεράκια στὸν οὐρανὸ
δὲν παραδέχεται νὰ τὴ βιάζουν
Ὡστόσο γέρνει ὁ μιναρὸς καὶ τὸ μπαλκόνι σὰν τὸν πύργο τῆς Πίζας
ἀκοῦς μονάχα ψιθυρίσματα, δὲν εἶναι τὰ φύλλα μήτε τὸ νερὸ
«ἀλλάχ! ἀλλάχ!» δὲν εἶναι μήτε τ' ἀγεράκι, παράξενη προσευχὴ
ἕνας κόκορας λάλησε, πρέπει νὰ ναι ξανθὸς
ὦ ψυχὴ ἐρωτευμένη ποὺ πέταξες στὰ ὕψη!

Νὰ ποὺ μ' ἀρέσουν ἐπὶ τέλους αὐτὰ τὰ βουνά, ἔτσι κουλουριασμένα
τὸ γερασμένο κοπάδι τριγύρω μου μ' αὐτὲς τὶς ρυτίδες
σκέφτηκε κανεὶς νὰ πεῖ τὴ μοῖρα ἑνὸς βουνοῦ ὅπως κοιτάζει μία παλάμη
σκέφτηκε κανεὶς;...
Ὡ ἐκείνη ἡ ἐπίμονη σκέψη
κλεισμένη σ' ἕνα κουτὶ ἀδειανό, θεληματικὴ
χτυπώντας ἀδιάκοπα τὸ χαρτόνι, ὅλη τὴ νύχτα
σὰν ποντικὸς ποὺ ροκανίζει τὸ πάτωμα

Κόπηκε ἡ μονοτονία, ὦ ἐσὺ ποὺ πέταξες στὰ ὕψη
νὰ ποὺ μ' ἀρέσει
κι αὐτὸ τὸ βουβάλι τοῦ μακεδονίτικου κάμπου τόσο ὑπομονετικὸ
τόσο ἀβίαστο, σὰ νὰ τὸ ξέρει πῶς δὲν φτάνει κανεὶς πουθενὰ
θυμίζει τ' ἀγέρωχο κεφάλι τοῦ πολεμόχαρου Βερκινγετόριξ
Tel qu' en lui-même enfin l'éternité le change.

Κορυτσὰ 1937

Μέρες Γ΄ 16 Απρίλη 1934 - 14 Δεκέμβρη 1940

[ΑΘΗΝΑ-1977-ΙΚΑΡΟΣ]

Δευτέρα 28. Κοιμήθηκα δυό τὸ πρωί, διαβάζοντας Μακρουγιάννη. Στις τρεῖς καὶ μισή μία φωνή μέσα ἀπὸ τὸ τηλέφωνο μὲ ξύπνησε: «ἔχουμε πόλεμο». Τίποτε ἄλλο, ὁ κόσμος εἶχε ἀλλάξει. Ἡ αὐγή, πού λίγο ἀργότερα εἶδα νὰ χαράζει πίσω ἀπὸ τὸν Ὑμηττό, ἦταν ἄλλη αὐγή: ἄγνωστη. Περιμένει ἀκόμη ἐκεῖ πού τὴν ἄφησα. Δὲν ξέρω πόσο θὰ περιμένει, ἀλλὰ ξέρω πὼς θὰ φέρει τὸ μεγάλο μεσημέρι. Ντύθηκα κι ἔφυγα ἀμέσως.

Στὸ Ὑπουργεῖο Τύπου δυό-τρεῖς ὑπάλληλοι. Ὁ Γκράτσι εἶχε δεῖ τὸν Μεταξᾶ στις τρεῖς. Τοῦ ἔδωσε μία νότα καὶ τοῦ εἶπε πὼς στις 6 τὰ ἰταλικά στρατεύματα θὰ προχωρήσουν. Ὁ πρόεδρος τοῦ ἀποκρίθηκε πὼς αὐτὸ ἰσοδυναμεῖ μὲ κήρυξη πολέμου, καὶ ὅταν ἔφυγε κάλεσε τὸν πρέσβη τῆς Ἀγγλίας. Ἀμέσως μετὰ τὸν Νικολούδη στὸ Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν. Ὁ πρόεδρος ἦταν μέσα μὲ τὸν πρέσβη τῆς Τουρκίας.

Στὸ γραφεῖο τοῦ Μαυρουδῆ, ὁ Μελᾶς ἔγραφε σπασμωδικὰ ἓνα τηλεγράφημα. Ὁ Μαυρουδῆς μέσα στὸ παλτό του σὰν ἓνα μικρὸ σακούλι. Διάβασα τὴ νότα τοῦ Γκράτσι. Ὁ Γάφος κι ὁ Παπαδάκης τηλεφωνοῦσαν. Καθὼς ἐτοίμαζα τὸ τηλεγράφημα τοῦ Ἀθηναϊκοῦ πρακτορείου, μπήκε ὁ Τοῦρκος πρέσβης γιὰ νὰ ἰδεῖ τὴ νότα καὶ σὲ λίγο ὁ πρόεδρος μὲ ὄψη πολὺ ζωντανή.

Ἐπειτα ἄρχισαν νὰ φτάνουν οἱ ὑπουργοί, χλωμοὶ περισσότερο ἢ λιγότερο, καθένας κατὰ τὴν κράση του. Τὸ ὑπουργικὸ συμβούλιο κράτησε λίγο. Ὁ Μεταξᾶς πῆγε ἀμέσως στὸ γραφεῖο του κι ἔγραψε τὸ διάγγελμα στὸ λαό. Τὸ πῆραμε καὶ γυρίσαμε στὸ ὑπουργεῖο τύπου. Μέσα ἀπὸ τὰ τζάμια τοῦ αὐτοκινήτου, ἡ αὐγή μ' ἓνα παρᾶξενο μυστήριο χυμένο στὸ πρόσωπό της.

Ἐγραψα μαζί μὲ τὸ Νικολούδη τὸ διάγγελμα τοῦ βασιλιᾶ. Καμιὰ δακτυλογράφος ἀκόμη. Πῆγα σπίτι μία στιγμή καὶ τὸ χτύπησα στὴ γραφομηχανή μου. Ἡ Μάρω μου εἶχε ἐτοιμάσει καφέ. Γύρισα στὸ Ὑπουργεῖο καθὼς σφύριζαν οἱ σειρήνες. Στὴ γωνία Κυδαθηναίων μιὰ φτωχὴ γυναίκα μὲ μιὰ ὑστερική σύσπαση στὸ πρόσωπο. Τώρα ὅλοι μαζεμένοι στὰ ὑπόγεια τῆς «Μεγάλης Βρετανίας».

Ὁ βασιλιάς μὲ ὕφος νέου ἀξιωματικοῦ. Ὑπόγραψε τὸ διάγγελμά του καὶ φύγαμε. Τηλεφώνησα στὸ τηλεγραφεῖο νὰ σταματήσουν τὰ τηλεγραφήματα καὶ τῶν Γερμανῶν ἀνταποκριτῶν. Οἱ ὑπάλληλοι ἐκεῖ εἶναι ἀκόμη οὐδέτεροι. Δὲν μποροῦν νὰ πιστέψουν τὴ φωνή μου: -εἶστε βέβαιος; καὶ τῶν Γερμανῶν; -Καὶ τῶν Γερμανῶν εἶπα. -Τί δικαιολογία νὰ δώσουμε; Δὲν ἔχω καιρὸ γιὰ συζητήσεις: -Πέστε τους πὼς τώρα εἶναι χαλασμένα τὰ σύρματα μὲ τὸ Βερολίνο, κι ἂν φωνάζουν πολὺ στεῖλτε τους σ' ἐμένα. Πῆρα καὶ ἔδωσα τὸ πρῶτο πολεμικὸ ἀνακοινωθέν μας καὶ κατέβηκα στοὺς δρόμους γιὰ νὰ ἰδῶ τὰ πρόσωπα. Τὸ πλῆθος ἔσπαζε τὰ τζάμια τῶν γραφείων τῆς «Ἄλα Λιτόρια».

Piazza San Nicolo

Longtemps je me suis couché de bonne heure

Τὸ σπῖτι γεμάτο γρίλιες καὶ δυσπιστία
σὰν τὸ καλοκοιτάξεις στὶς σκοτεινὲς γωνιὲς
«γιὰ χρόνια πλάγιαζα νωρίς» ψιθυρίζει
«κοίταζα τὴν εἰκόνα τοῦ Ὑλα καὶ τὴν εἰκόνα τῆς Μαγδαληνῆς
προτοῦ καληνυχτίσω κοίταζα τὸ παλιὸ ἔλατο μὲ τ' ἄσπρο φῶς
τὰ μέταλλα ποὺ γυάλιζαν καὶ δύσκολα ἄφηνα
τὶς τελευταῖες φωνὲς τῆς μέρας».

Τὸ σπῖτι σὰν τὸ καλοκοιτάξεις μέσα ἀπὸ τὶς παλιὲς κορνίζες
ξυπνᾷ μὲ τὰ πατήματα τῆς μητέρας στὰ σκαλοπάτια
τὸ χέρι ποὺ φτιάνει σκεπάσματα ἢ διορθώνει τὴν κουνουπιέρα
τὰ χεῖλη ποὺ σβήνουν τὴ φλόγα τοῦ κεριοῦ.

Κι ὅλα τοῦτα εἶναι παλιὲς ἱστορίες ποὺ δὲν ἐνδιαφέρουν πιά κανέναν
δέσαμε τὴν καρδιά μας καὶ μεγαλώσαμε.
Ἡ δροσιὰ τοῦ βουνοῦ δὲν κατεβαίνει ποτὲ χαμηλότερα ἀπὸ τὸ καμπαναριὸ
ποὺ μετρᾷ τὶς ὥρες μονολογώντας καὶ τὸ βλέπουμε
σὰν ἔρχεται τ' ἀπόγευμα στὴν αὐλὴ
ἢ θεία Ντάρια Ντιμιετρόβνα τὸ γένος Τροφίμοβιτς.
Ἡ δροσιὰ τοῦ βουνοῦ δὲν ἀγγίζει ποτὲ τὸ στιβαρὸ χέρι τοῦ Ἁη Νικόλα
μήτε τὸ φαρμακοποῖδ ποὺ κοιτάζει ἀνάμεσα σὲ μιὰ κόκκινη καὶ πράσινη σφαῖρα
σὰν ὑπερωκεάνειο μαρμαρωμένο.

Γιὰ νὰ βρεῖς τὴ δροσιὰ τοῦ βουνοῦ πρέπει ν' ἀνέβεις ψηλότερα ἀπ' τὸ καμπαναριὸ
κι ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Ἁη Νικόλα
κάπου **70** ἢ **80** μέτρα δὲν εἶναι πολὺ.

Κι ὅμως ἐκεῖ ψιθυρίζεις ὅπως σὰν πλάγιαζες νωρίς
καὶ μέσα στὴν εὐκολία τοῦ ὕπνου χάνονταν ἢ πίκρα τοῦ ἀποχωρισμοῦ
ὄχι λέξεις πολλὲς δύο-τρεῖς μονάχα καὶ τοῦτο φτιάνει
ἀφοῦ κυλᾶνε τὰ νερὰ καὶ δὲ φοβοῦνται μὴ σταματήσουν
ψιθυρίζεις ἀκουμπώντας τὸ κεφάλι στὸν ὤμο ἑνὸς φίλου
σὰ νὰ μὴν εἶχες μεγαλώσει μέσα στὸ σπῖτι τὸ σιωπηλὸ
μὲ φυσιογνωμίες ποὺ βάρυναν καὶ μᾶς ἔκαναν ἀδέξιους ξένους.
Κι ὅμως ἐκεῖ, λίγο ψηλότερα ἀπ' τὸ καμπαναριὸ, ἀλλάζει ἡ ζωὴ σου.

Δὲν εἶναι μεγάλο πράγμα ν' ἀνεβῆς μὰ εἶναι πολὺ δύσκολο ν' ἀλλάξεις
σὰν εἶναι τὸ σπῖτι μέσα στὴν πέτρινη ἐκκλησιὰ
κι ἡ καρδιά σου μέσα στὸ σπῖτι ποὺ σκοτεινιάζει
κι ὅλες οἱ πόρτες κλειδωμένες ἀπὸ τὸ μεγάλο χέρι τοῦ Ἁη Νικόλα

Πήλιο-Κορυτσά, καλοκαίρι-φθινόπωρο '37

Διάλειμμα Χαράς

Πεντέλη, άνοιξη

Εΐμασταν χαρούμενοι όλοι έκεϊνο τὸ πρωϊ
θεέ μου πόσο χαρούμενοι.
Πρώτα γυάλιζαν οί πέτρες τὰ φύλλα τὰ λουλούδια
έπειτα ό ήλιος
ένας μεγάλος ήλιος όλο άγκάθια μὰ τόσο ψηλά στὸν ούρανό.
Μιὰ νύμφη μάζευε τις ένοιές μας και τις κρεμουόσε στα δέντρα
ένα δάσος άπό δέντρα του Ίούδα.
Έρωτιδεΐς και σάτυροι παιζαν και τραγουδοόσαν
κι έβλεπες ρόδινα μέλη μέσα στις μαύρες δάφνες
σάρκες μικρῶν παιδιῶν.

Εΐμασταν χαρούμενοι όλο τὸ πρωϊ
ή άβυσσο κλειστὸ πηγάδι
όπου χτυποόσε τὸ τρυφερό πόδι ένός ανήλικου φαύνου
θυμάσαι τὸ γέλιο του: πόσο χαρούμενοι!

Έπειτα σύννεφα βροχή και τὸ νοτισμένο χῶμα
έπαψες νὰ γελας σαν έγειρες μέσα στην καλύβα
κι άνοιξες τὰ μεγάλα σου τὰ μάτια κοιτάζοντας
τὸν αρχάγγελο νὰ γυμνάζεται με μία πύρινη ρομφαία-
«Ανεξήγητο» είπες «ανεξήγητο
δέν καταλαβαίνω τους ανθρώπους
όσο και νὰ παιζουν με τὰ χρώματα
είναι όλοι τους μαύροι».

Τὸ φύλλο τῆς λεύκας

Έτρεμε τόσο πὸν τὸ πήρε ό άνεμος
έτρεμε τόσο πῶς νὰ μὴν τὸ πάρει ό άνεμος
πέρα μακριά
μιὰ θάλασσα
πέρα μακριά
ένα νησι στὸν ήλιο
και τὰ χέρια σφίγγοντας τὰ κουπιά
πεθαίνοντας τὴν ῶρα πὸν φάνηκε τὸ λιμάνι
και τὰ μάτια κλειστὰ
σὰ θαλασσινές ανεμῶνες.

Έτρεμε τόσο πολὺ
τὸ ζήτησα τόσο πολὺ
στη στέρνα με τους εὐκαλύπτους
τὴν άνοιξη και τὸ φθινόπωρο
σ' όλα τὰ δάση γυμνά
θεέ μου τὸ ζήτησα.

Ἀλληλεγγύη

Εἶναι ἐκεῖ δὲν μπορῶ ν' ἀλλάξω
μὲ δυὸ μεγάλα μάτια πίσω ἀπ' τὸ κύμα
ἀπὸ τὸ μέρος ποῦ φυσᾷ ὁ ἀγέρας
ἀκολουθώντας τις φτεροῦγες τῶν πουλιῶν
εἶναι ἐκεῖ μὲ δυὸ μεγάλα μάτια
μήπως ἄλλαξε κανεὶς ποτέ του.

Τί γυρεύετε; τὰ μηνύματά σας
ἔρχονται ἀλλαγμένα ὡς τὸ καράβι
ἢ ἀγάπη σας γίνεται μίσος
ἢ γαλήνη σας γίνεται ταραχή
καὶ δὲν μπορῶ νὰ γυρίσω πίσω
νὰ ἰδῶ τὰ πρόσωπά σας στ' ἀκρογιάλι.

Εἶναι ἐκεῖ τὰ μεγάλα μάτια
κι ὅταν μένω καρφωμένος στὴ γραμμὴ μου
κι ὅταν πέφτουν στὸν ὀρίζοντα τ' ἀστέρια
εἶναι ἐκεῖ δεμένα στὸν αἰθέρα
σὰ μιὰ τύχη πιὸ δική μου ἀπ' τὴ δική μου.

Τὰ λόγια σας συνήθεια τῆς ἀκοῆς
βουίζουν μέσα στὰ ξάρτια καὶ περνᾶνε
μήπως πιστεύω στὴν ὑπαρξή σας
μοιραῖοι σύντροφοι, ἀνυπόστατοι ἴσκιοι.

Ἔχασε τὸ χρῶμα του πιά αὐτὸς ὁ κόσμος
καθὼς τὰ φύκια στ' ἀκρογιάλι τοῦ ἄλλου χρόνου
γκρίζα ξερὰ στὸ ἔλεος τοῦ ἀνέμου.

Ἐνα μεγάλο πέλαγο δυὸ μάτια
εὐκίνητα καὶ ἀκίνητα σὰν τὸν ἀγέρα
καὶ τὰ πανιά μου ὅσο κρατήσουν, κι ὁ θεός μου.

Ἡμερολόγιο Καταστρώματος Β'

Κάποτε συλλογίζομαι πὼς ὅλα τοῦτα ἐδῶ ποῦ γράφω
δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ εἰκόνες ποῦ κεντοῦν στὸ δέρμα τους
φυλακισμένοι ἢ πελαγίσιοι. Γ. Σ.
Στὴ Μάρω

* Μέρη τοῦ Ἰουνίου '41

* Ὑστερόγραφο

* Ἡ μορφή τῆς Μοίρας

* **Kerk str. Oost. Pretoria, Transvaal**

- * Ο Στρατής Θαλασσινός ανάμεσα στους αγάπανθους
- * Ένας γέροντας στην ακροποταμιά
- * Ο Στρατής Θαλασσινός στη Νεκρή Θάλασσα
- * Καλλιγράφημα
- * Μέρρες τ' Απρίλη '43
- * Θεατρίνοι, Μ. Α.
- * Ανάμεσα στα κόκκαλα έδω
- * Τελευταίος σταθμός

Ἡμερολόγιο Καταστρώματος Γ'

*Στὸν κόσμον τῆς Κύπρου, Μνήμη καὶ Ἀγάπη ...
Κύπρον, οὐ μ' ἐθέσπισεν...*

- * ΑΓΙΑΝΑΠΑ Α' (Τοποθεσία τῆς Κύπρου)
- * ΟΝΕΙΡΟ
- * ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ
- * ΕΠΙΚΑΛΕΩ ΤΟΙ ΤΗΝ ΘΕΟΝ
- * ΕΛΕΝΗ
- * ΑΓΙΑΝΑΠΑ Β'
- * ΜΝΗΜΗ Α'
- * Ο ΔΑΙΜΩΝ ΤΗΣ ΠΟΡΝΕΙΑΣ
- * ΣΤΑ ΠΕΡΙΧΩΡΑ ΤΗΣ ΚΕΡΗΝΕΙΑΣ
- * ΠΡΑΜΑΤΕΥΤΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΙΝΔΩΝΑ
- * ΤΡΕΙΣ ΜΟΥΛΕΣ
- * ΠΕΝΘΕΥΣ
- * ΝΕΟΦΥΤΟΣ Ο ΕΓΚΛΕΙΣΤΟΣ ΜΙΛΑ
- * ΜΝΗΜΗ Β'
- * ΣΑΛΑΜΙΝΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΣ
- * ΕΥΡΥΠΙΔΗΣ Ο ΑΘΗΝΑΙΟΣ
- * ΕΓΚΩΜΗ (Τοποθεσία τῆς Κύπρου)

ἉγιαΘάπα, Α'

Καὶ βλέπεις τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καθὼς ἔλεγαν οἱ παλαιοί.
Ὡστόσο νόμιζα πὼς ἔβλεπα τόσα χρόνια
περπατώντας ἀνάμεσα στὰ βουνὰ καὶ στὴ θάλασσα
συντυχαίνοντας ἀνθρώπους μὲ τέλειες πανοπλίες...
παράξενο, δὲν πρόσεχα πὼς ἔβλεπα μόνο τὴ φωνὴ τους.
Εἶταν τὸ αἷμα ποὺ τοὺς ἀνάγκαζε νὰ μιλοῦν, τὸ κριάρι
ποὺ ἔσφαζα κι ἔστρωνα στὰ πόδια τους...
μὰ δὲν εἶταν τὸ φῶς ἐκεῖνο τὸ κόκκινο χαλί.
Ὅτι μου λέγαν ἔπρεπε νὰ τὸ ψηλαφήσω
ὅπως ὅταν σὲ κρύψουν κυνηγημένο νύχτα σὲ στάβλο
ἢ φτάσεις τέλος τὸ κορμὶ βαθύκολπης γυναίκα

κι είναι γεμάτη ή κάμαρα πνιγερές μυρωδιές...
ὄ, τι μου λέγαν δορά και μετάξι.

Παράξενο, τὸ βλέπω ἐδῶ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου... τὸ χρυσὸ δίχτυ
ὅπου τὰ πράγματα σπαρταροῦν σὰν τὰ ψάρια
ποὺ ἕνας μεγάλος ἄγγελος τραβᾷ
μαζὶ μὲ τὰ δίχτυα τῶν ψαράδων.

Ἐπικαλέω τοι τὴν Θεόν...

Λάδι στὰ μέλη,
ἴσως ταγγὴ μυρωδιὰ
ὅπως ἐδῶ στὸ λιόμυλο
τῆς μικρῆς ἐκκλησιᾶς
στοὺς χοντροὺς πόρους
τῆς σταματημένης πέτρας.

Λάδι στὴν κόμη
στεφανωμένη μὲ σχοινί,
ἴσως και ἄλλα ἀρώματα
ποὺ δὲ γνωρίσαμε
φτωχὰ και πλούσια
κι ἀγαλματάκια στὰ δάχτυλα
προσφέροντας μικροὺς μαστοὺς.

Λάδι στὸν ἥλιο
τρόμαξαν τὰ φύλλα
στοῦ ξένου τὸ σταμάτημα
και βάρυνε ἡ σιγὴ
ἀνάμεσα στὰ γόνατα.
Ἔπεςαν τὰ νομίσματα
«Ἐπικαλέω τοι τὸν Θεόν...»

Λάδι στοὺς ὤμους
και στὴ μέση ποὺ λύγισε
γρίβα σφυρὰ στὴ χλόη,
κι αὐτὴ ἡ πληγὴ στὸν ἥλιο
καθὼς σημαῖναν τὸν ἔσπερινὸ
καθὼς μιλοῦσα στὸν αὐλόγυρο
μ' ἕνα σακάτη.

ΑΓΙΑΝΑΠΙΑ, Β΄

Άνοιξη 1156

Στίχοι για μουσική

Κάτω ἀπ' τὴ γέρικη συκομουριά
τρελὸς ὁ ἀγέρας ἔπαιζε
μὲ τὰ πουλιὰ μὲ τὰ κλωνιὰ
καὶ δὲ μᾶς ἔκραινε.

Ὡρα καλὴ σου ἀγέρα τῆς ψυχῆς
ἀνοίξαμε τὸν κόρφο μας
ἔλα νὰ μπεις ἔλα νὰ πιεις
ἀπὸ τὸν πόθο μας.
Κάτω ἀπ' τὴ γέρικη συκομουριά
ὁ ἀγέρας σηκώθη κι ἔφυγε
κατὰ τὰ κάστρα τοῦ βοριά
καὶ δὲ μᾶς ἄγγιξε.

Θυμάρι μου καὶ δεντρολιβανιά,
δέσε γερὰ τὸ στήθος σου
καὶ βρὲς σπηλιὰ καὶ βρὲς μονιὰ
κρύψε τὸ λύχνο σου.

Δὲν εἶναι ἀγέρας τοῦτος τοῦ Βαγιοῦ
δὲν εἶναι τῆς Ἀνάστασης
μὰ εἶναι τῆς φωτιᾶς καὶ τοῦ καπνοῦ
τῆς ζωῆς τῆς ἄχαρης.
Κάτω ἀπ' τὴ γέρικη συκομουριά
στεγνὸς ὁ ἀγέρας γύρισε
ὀσμίζονταν παντοῦ φλουριά
καὶ μᾶς ἐπούλησε.

ΜΝΗΜΗ Α΄

καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι

Κι ἐγὼ στὰ χέρια μου μόνο μ' ἓνα καλάμι
εἶταν ἔρημη ἡ νύχτα τὸ φεγγάρι στὴ χάση
καὶ μύριζε τὸ χῶμα ἀπὸ τὴν τελευταία βροχή.
Ψιθύρισα ἡ μνήμη ὅπου καὶ νὰ τὴν ἀγγίξεις πονεῖ.
ὁ οὐρανὸς εἶναι λίγος, θάλασσα δὲν ὑπάρχει,
ὁ, τι σκοτώνουν τὴν μέρα τ' ἀδειάζουν μὲ κάρα πίσω ἀπ' τὴ ράχη.

Τὰ δάχτυλά μου παίζανε ξεχασμένα μ' αὐτὴ τὴ φλογέρα
ποῦ μοῦ χάρισε ἕνας γέροντας βοσκὸς ἐπειδὴ τοῦ εἶπα καλησπέρα
οἱ ἄλλοι ξέγραψαν κάθε χαιρετισμὸ
ξυπνοῦν, ξυρίζονται κι ἀρχίζουν μεροκάματο τὸ σκοτωμό,
ὅπως κλαδεύεις ἢ χειρουργεῖς, μεθοδικά, χωρὶς πάθος
ὁ πόνος νεκρὸς σὰν τὸν Πάτροκλο καὶ κανεὶς δὲν κάνει λάθος.

Συλλογίστηκα νὰ φυσηξῶ ἕνα σκοπὸ κι ἔπειτα ντράπηκα τὸν ἄλλο κόσμον
αὐτὸν ποῦ μὲ βλέπει πέρα ἀπ' τὴ νύχτα μὲς ἀπ' τὸ φῶς μου
ποῦ ὑφαίνουν τὰ κορμιὰ ζωντανά, οἱ καρδιές γυμνές
κι ἡ ἀγάπη ποῦ ἀνήκει καὶ στὶς Σεμνές
καθὼς καὶ στὸν ἄνθρωπο καὶ στὴν πέτρα καὶ στὸ νερὸ καὶ στὸ χορτάρι
καὶ στὸ ζῶο ποῦ κοιτάει κατὰματα τὸ θάνατο ποῦ ἔρχεται νὰ τὸ πάρει.

Ἔτσι προχώρησα στὸ σκοτεινὸ μονοπάτι
κι ἔστριψα στὸ περβόλι μου κι ἔσκαψα κι ἔθαψα τὸ καλάμι
καὶ πάλι ψιθύρισα θὰ γίνεῖ ἀνάσταση μίαν αὐγή,
πὼς λάμπουν τὴν ἀνοιξὴ τὰ δέντρα θὰ ροδαμίσει τοῦ ὄρθρου ἢ μαρμαρυγῆ,
θὰ ξαναγίνει πέλαγο καὶ πάλι τὸ κύμα θὰ τινάξει τὴν Ἀφροδίτη
εἴμαστε ὁ σπόρος ποῦ πεθαίνει.
Καὶ μπῆκα στ' ἀδειανό μου τὸ σπίτι.

Ψυχαμοιβὸς

Τετράδιο Γυμνασμάτων

Τετράδιο Γυμνασμάτων (1928-1937) Big Image

*(Ἀθήνα, Μάρτης 1940. 356 ἀντίτυπα ἀριθμημένα. Τυπογραφεῖο Στεφ. Ν. Ταρουσόπουλου.
Δημοσιεύτηκαν προηγουμένως σὲ περιοδικά).*

* ΔΟΣΜΕΝΑ

- ***** Γράμμα τοῦ Μαθιοῦ Πασχάλη
- ***** ΠΑΝΤΟΥΜ Α' Τίτλος Μία νύχτα στὴν ἀκρογιαλιά (Α' δημοσίευση 1932)
- ***** Λεωφόρος Συγγροῦ (Α' δημοσίευση 1930)
- ***** Πάνω σ' ἕναν ξερὸ στίχο (Α' δημοσίευση 1932)
- ***** Δεκαέξι Χάι-Κάι
- ***** ΤΟΥΤΟ ΤΟ ΣΩΜΑ
- ***** ΦΥΓΗ
- ***** Περιγραφή
- ***** ΣΙΡΟΚΟ 7 ΛΕΒΑΝΤΕ
- ***** ΜΕ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΤΟΥ Γ. Σ.
- ***** Ὁ γέρος

* Ὁ κ. ΣΤΡΑΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ

- ΠΕΝΤΕ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ κ. ΣΤΡΑΤΗ ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΥ
- ***** Hampstead
- ***** Ψυχολογία
- ***** Ὅλα περνοῦν

**** Οί φωτιές του Άη Γιάννη

**** ΝΙΖΙΝΣΚΥ

* Ο κ. ΣΤΡΑΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΙ ΕΝΑΝ ΑΝΘΡΩΠΟ

(Α΄ δημοσίευση 1937)

**** 1

**** Παιδί

**** Έφηβος

**** Παληκάρι

**** Άντρας

* ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΒΔΟΜΑΔΑ

**** Δευτέρα

**** Πέμπτη

**** Παρασκευή

**** Σάββατο

**** Κυριακή

* ΣΧΕΔΙΑ ΓΙΑ ΕΝΑ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

**** (Α΄ δημοσίευση 1937)

**** Ένας λόγος για τὸ καλοκαίρι

**** ΕΠΙΦΑΝΙΑ, 1937

**** **Raven**

**** Άνθη τῆς πέτρας

**** Τὸ ζεστὸ νερὸ

**** Ἐπιτύμβιο

**** Ανάμεσα σὲ δυὸ πικρὲς στιγμὲς

**** Μέσα στὶς θαλασσινὲς σπηλιὲς

**** Πάψε πιά νὰ γυρεύεις

Γράμμα τοῦ Μαθιοῦ Πασκάλη

Οἱ οὐρανοξύστες τῆς Νέας Ὑόρκης δὲ θὰ γνωρίσουν ποτὲ τὴ δροσούλα ποὺ κατεβαίνει στὴν Κηφισιά
μὰ οἱ δυὸ καμινάδες ποὺ μ' ἄρεσαν στὴν ξενιτιά πίσω ἀπ' τὰ κέδρα, γυρίζουν πάλι σὰ βλέπω τὰ
δυὸ κυπαρίσσια πάνω ἀπὸ τὴ γνώριμή σου τὴν ἐκκλησία
ποὺ ἔχει τοὺς κολασμένους ζωγραφιστοὺς νὰ τυραννιοῦνται μὲς στὴ φωτιά καὶ στὴν ἀθάλη.
Βερίνα μὰς ἐρήμωσε ἡ ζωὴ κι οἱ ἀττικοὶ οὐρανοὶ κι οἱ διανοούμενοι ποὺ σκαρφαλώνουν στὸ ἴδιο
τοὺς κεφάλι
καὶ τὰ τοπία ποὺ κατάντησαν νὰ παίρνουν πόζες ἀπὸ τὴν ξεραῖλα κι ἀπὸ τὴν πείνα
σὰν τοὺς νέους ποὺ ξόδεψαν ὅλη τους τὴν ψυχὴ γιὰ νὰ φορέσουν ἓνα μονογυάλι
σὰν τὶς κοπέλες ἡλιοτρόπια ρουφώντας τὴν κορφὴ τους γιὰ νὰ γίνουν κρίνα.

Παντούμ

Τ' ἀστέρια κρατοῦν ἓναν κόσμον δικό τους
στὸ πέλαγο σέρνουν φωτιὲς τὰ καράβια
ψυχὴ μου λυτρῶσου ἀπ' τὸν κρίκο τοῦ σκότους
πικρὴ, φλογισμένη ποὺ δέεσαι μὲ εὐλάβεια.

Στὸ πέλαγο σέρονουν φωτιές τὰ καράβια
ἢ νύχτα στενεύει καὶ στέκει σὰν ξένη
πικρὴ, φλογισμένη πού δέεσαι μὲ εὐλάβεια
ψυχὴ μου γνωρίζεις ποιὸς νόμος σὲ δένει.

Ἡ νύχτα στενεύει καὶ στέκει σὰν ξένη
στὸ μαῦρο μετάξι τὰ φῶτα ἔχουν σβήσει
ψυχὴ μου γνωρίζεις ποιὸς νόμος σὲ δένει
καὶ τί θὰ σοῦ μείνει καὶ τί θὰ σ' ἀφήσει.

Στὸ μαῦρο μετάξι τὰ φῶτα ἔχουν σβήσει
ἀκούγονται μόνο τοῦ χρόνου τὰ σειστρα
καὶ τί θὰ σοῦ μείνει καὶ τί θὰ σ' ἀφήσει
ἂν τύχει κι ἀστράψει βουβὴ πολεμίστρα.

Ἀκούγονται μόνο τοῦ χρόνου τὰ σειστρα
μετάλλινη στήλη στοῦ πόνου τὴν ἄκρη
ἂν τύχει κι ἀστράψει ἢ βουβὴ πολεμίστρα
οὔτε ὄνειρο θὰ βρεις νὰ δώσει ἓνα δάκρυ.

Μετάλλινη στήλη στοῦ πόνου τὴν ἄκρη
ψηλώνει ἢ στιγμή σὰ μετέωρο λεπίδι
οὔτε ὄνειρο θὰ βρεις νὰ δώσει ἓνα δάκρυ
στὸ πλῆθος σου τὸ ἄυλο πού σφίγγει σὰ φίδι.

Ψηλώνει ἢ στιγμή σὰ μετέωρο λεπίδι
σὰν τί νὰ προσμένει νὰ πέσει ἢ γαλήνη;
στὸ πλῆθος σου τὸ ἄυλο πού σφίγγει σὰν φίδι
δὲν εἶναι ὁ οὐρανὸς μηδὲ ἀγγέλου εὐφροσύνη.

Σὰν τί νὰ προσμένει νὰ πέσει ἢ γαλήνη;
Σ' ἀνθρώπους κλειστοὺς πού μετροῦν τὸν καημὸ τους
δὲν εἶναι οὐρανὸς μηδὲ ἀγγέλου εὐφροσύνη
τ' ἀστέρια κρατοῦν ἓναν κόσμον δικό τους.

Σιρόκο 7 Λεβάντε

Στὸν Δ. Ι. Ἀντωνίου

Πράγματα πού ἀλλάξαν τὴ μορφή μας
βαθύτερα ἀπ' τὴ σκέψη καὶ περισσότερο
δικά μας ὅπως τὸ αἷμα καὶ περισσότερο
βυθίσανε στὴν κάψα τοῦ μεσημεριοῦ
πίσω ἀπὸ τὰ κατάρτια

Μέσα στὶς ἀλυσίδες καὶ στὶς προσταγές
κανεῖς δὲ θυμᾶται

Οί άλλες μέρες οί άλλες νύχτες
σώματα, πόνος και ήδονή
ή πίκρα τής ανθρώπινης γύμνιας κομματιασμένη
πιό χαμηλή κι από τις πιπεριές σέ σκονισμένους δρόμους
και τόσες γοητείες και τόσα σύμβολα
στό τελευταίο κλωνάρι
στόν ἴσκιο τοῦ μεγάλου καραβιοῦ
ἴσκιος ἢ μνήμη.

Τὰ χέρια πού μᾶς ἀγγιξαν δὲ μᾶς ἀνήκουν, μόνο
βαθύτερα, ὅταν σκοτεινιάζουν τὰ τριαντάφυλλα
ἕνας ρυθμός στόν ἴσκιο τοῦ βουνοῦ, τριζόνια
νοτίζει τή σιωπή μας μέσ στή νύχτα
γυρεύοντας τόν ὕπνο τοῦ πελάγου
γλιστρώντας πρὸς τόν ὕπνο τοῦ πελάγου.
Στόν ἴσκιο τοῦ μεγάλου καραβιοῦ
τὴν ὥρα πού σφύριξε ὁ ἐργάτης
ἄφησα τὴ στοργή στους ἀργυραμοιβούς.

Πήλιο, 19 Αὐγούστου 1935

Μὲ τὸν τρόπο τοῦ Γ. Σ.

Ὅπου και νὰ ταξιδέψω ἢ Ἑλλάδα μὲ πληγώνει
Στὸ Πήλιο μέσα στις καστανιές τὸ πουκάμισο τοῦ Κενταύρου
γλιστροῦσε μέσα στὰ φύλλα γιὰ νὰ τυλιχτεῖ στό κορμί μου
καθὼς ἀνέβαινα τὴν ἀνηφόρα κι ἡ θάλασσα μ' ἀκολουθοῦσε
ἀνεβαίνοντας κι αὐτὴ σάν τὸν ὑδράργυρο θερμομέτρου
ὡς πού νὰ βροῦμε τὰ νερά τοῦ βουνοῦ.

Στὴ Σαντορίνη ἀγγίζοντας νησιὰ πού βουλιάζαν
ἀκούγοντας νὰ παίξει ἕνα σουραῦλι κάπου στις ἀλαφρόπετρες
μοῦ κάρφωσε τὸ χέρι στὴν κουπαστὴ
μιὰ σαῖτα τιναγμένη ξαφνικὰ
ἀπὸ τὰ πέρατα μιᾶς νιότης βασιλεμένης.

Στις Μυκῆνες σήκωσα τις μεγάλες πέτρες και τοὺς θησαυροὺς τῶν Ἀτρειδῶν
και πλάγιασα μαζί τους στό ξενοδοχεῖο τῆς «Ὠραίας Ἑλένης τοῦ Μενελάου»
χάθηκαν μόνο τὴν αὐγὴ πού λάλησε ἡ Κασσάντρα
μ' ἕναν κόκορα κρεμασμένο στό μαῦρο λαιμό της.
Στις Σπέτσες στόν Πόρο και στὴ Μύκονο
μὲ χτίκιασαν οἱ βαρκαρόλες.

Τί θέλουν ὅλοι αὐτοὶ πού λένε
πὼς βρίσκονται στὴν Ἀθήνα ἢ στόν Πειραιά;
Ὁ ἕνας ἔρχεται ἀπὸ Σαλαμίνα και ρωτᾷ τὸν ἄλλο μήπως «ἔρχεται ἐξ Ὀμοιοίας»
«Ὅχι ἔρχομαι ἐκ Συντάγματος» ἀπαντᾷ κι εἶν' εὐχαριστημένος
«βρῆκα τὸ Γιάννη και μὲ κέρασε ἕνα παγωτό».

Στὸ μεταξὺ ἢ Ἑλλάδα ταξιδεύει
δὲν ξέρουμε τὴν πίκρα τοῦ λιμανιοῦ σὰν ταξιδεύουν ὅλα τὰ καράβια
περιγελάμε ἐκείνους πὺ τὴ νιώθουν.

Παράξενος κόσμος πὺ λέει πὺς βρίσκεται στὴν Ἀττικὴ
καὶ δὲ βρίσκεται πουθενὰ
ἀγοράζουν κουφέτα γιὰ νὰ παντρευτοῦνε
κρατοῦν «σωσίτριχα» φωτογραφίζονται
ὁ ἄνθρωπος πὺ εἶδα σήμερα καθισμένος σ' ἓνα φόντο μὲ πιτσούνια καὶ μὲ λουλούδια
δέχονταν τὸ χέρι τοῦ γέρο φωτογράφου νὰ τοῦ στρώνει τὶς ρυτίδες
πὺ εἶχαν ἀφήσει στὸ πρόσωπό του
ὅλα τὰ πετεινὰ τ' οὐρανοῦ.

Στὸ μεταξὺ ἢ Ἑλλάδα ταξιδεύει ὀλοένα ταξιδεύει
κι ἂν «ὀρώμεν ἀνθὸν πέλαγος Αἰγαῖον νεκροῖς»
εἶναι ἐκεῖνοι πὺ θέλησαν νὰ πιάσουν τὸ μεγάλο καράβι μὲ τὸ κολύμπι
ἐκεῖνοι πὺ βαρέθηκαν νὰ περιμένουν τὰ καράβια πὺ δὲν μποροῦν νὰ κινήσουν
τὴν ΕΛΣΗ τὴ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ τὸν ΑΜΒΡΑΚΙΚΟ.

Σφυρίζουν τὰ καράβια τώρα πὺ βραδιάζει στὸν Πειραιᾶ
σφυρίζουν ὀλοένα σφυρίζουν μὰ δὲν κουνιέται κανένας ἀργάτης
καμμιά ἀλυσίδα δὲν ἔλαμψε βρεμένη στὸ στερνὸ φῶς πὺ βασιλεύει
ὁ καπετάνιος μένει μαρμαρωμένος μὲς στ' ἄσπρα καὶ στὰ χρυσά.

Ὅπου καὶ νὰ ταξιδέψω ἢ Ἑλλάδα μὲ πληγώνει
παραπετάσματα βουνῶν ἀρχιπέλαγα γυμνοὶ γρανίτες...
τὸ καράβι πὺ ταξιδεύει τὸ λένε ΑΓΩΝΙΑ 937.

Α/Π Αὐλῆς, περιμένοντας νὰ ξεκινήσει Καλοκαίρι 1936

Νιζίνσκι

Παρουσιάστηκε καθὼς κοίταζα στὸ τζάκι μου τ' ἀναμμένα κάρβουνα.

Κρατοῦσε στὰ χέρια ἓνα μεγάλο κουτὶ κόκκινα σπίρτα. Μοῦ τὸ 'δειξε σὰν τοὺς
ταχυδακτυλογοῦς πὺ βγάζουν ἀπὸ τὴ μύτη τοῦ διπλανοῦ μας ἓνα ἀβγό. Τράβηξε ἓνα σπίρτο,
ἔβαλε φωτιὰ στὸ κουτὶ, χάθηκε πίσω ἀπὸ μία πελώρια φλόγα, κι ὕστερα στάθηκε μπροστά μου.
Θυμᾶμαι τὸ βυσσινί του χαμόγελο καὶ τὰ γυαλένια του μάτια. Ἐνα ὄργανέτο στὸ δρόμα
χτυποῦσε ὀλοένα τὴν ἴδα νότα. Δὲν ξέρω νὰ πῶ τί φοροῦσε. Μ' ἔκανε νὰ συλλογιέμαι ἐπίμονα
ἓνα πορφυρὸ κυπαρίσσι. Σιγὰ σιγὰ τὰ χέρια του ἄρχισαν νὰ ξεχωρίζουν ἀπὸ τὸ τεντωμένο του
κορμί σὲ σταυρό. Ἀπὸ πὺ μαζεύτηκαν τόσα πουλιά; Θὰ 'λεγες πὺς τὰ εἶχε κρυμμένα κάτω ἀπὸ
τὶς φτεροῦγες του.

Πετοῦσαν ἀδέξια, παλαβά, μὲ ὀρμη -χτυποῦσαν πάνω στους τοίχους τῆς στενῆς κάμαρας, πάνω
στὰ τζάμια, καὶ στρώνανε τὸ πάτωμα σὰ χτυπημένα. Ἐνωθα στὰ πόδια ἓνα ζεστὸ στρώμα ἀπὸ
πούπουλα καὶ σφυγμοὺς νὰ φουσκώνει.

Τὸν κοίταζα μὲ μία παράξενη θέρμη πὺ κυρίευε τὸ κορμί μου σὰν κυκλοφορία. Ὅταν τέλειωσε
νὰ ὑψώνει τὰ χέρια, ὅταν οἱ παλάμες του ἄγγιξαν ἢ μιὰ τὴν ἄλλη, ἔκανε ἓνα ξαφνικὸ πήδημα, σὰ

νὰ εἶχε σπάσει τὸ ἐλατήριο τοῦ ρολοιοῦ μπροστά μου. Χτύπησε στὸ ταβάνι ποὺ ἤχησε μονοκόμματα μ' ἓναν ἤχο κυμβάλου, τέντωσε τὸ δεξί του χέρι, ἔπιασε τὸ σύρμα τῆς λάμπας, κουνήθηκε λιγάκι, ἀφέθηκε, κι ἄρχισε νὰ γράφει μέσα στὸ σκοτεινὸ φῶς, μὲ τὸ κορμί του τὸν ἀριθμὸ 8.

Τὸ θέαμα αὐτὸ μὲ ζάλισε καὶ σκέπασα μὲ τὰ δύο μου χέρια τὸ πρόσωπό μου. Ἐσφιγγα τὸ σκοτάδι πάνω στὰ βλέφαρά μου, ἀκούγοντας τὸ ὄργανέτο ποὺ ἐξακολουθοῦσε ἀκόμη στὴν ἴδια νότα κι ἔπειτα σταμάτησε ἀπότομα. Ἐνας ξαφνικὸς ἀέρας μὲ χτύπησε, παγωμένος. Ἐνιωσα τὰ πόδια μου ξυλιασμένα. Ἄκουσα ἀκόμη ἓνα χαμηλὸ καὶ βελουδένιο ἤχο φλογέρας, κι ἀμέσως ἔπειτα, ἓνα στρωτὸ καὶ παχὺ πλατάγισμα. Ἄνοιξα τὰ μάτια. Τὸν εἶδα πάλι νὰ πατᾶ μὲ τὰ νύχια σὲ μιὰ κρουσταλλένια σφαίρα, στὴ μέση τῆς κάμαρας, κρατώντας στὸ στόμα ἓνα ἀλλόκοτο πράσινο σουραύλι, ποὺ τὸ κυβερνοῦσαν τὰ δάχτυλά του, σὰ νὰ εἶταν ἑφτά χιλιάδες. Τὰ πουλιὰ τώρα ξαναζωντάνευαν μὲ μιὰ ἐξωφρενικὴ τάξη, ὑψωνόντουσαν, σμίγανε, σχηματίζανε μιὰ χοντρὴ συνοδεία ποὺ θὰ μπορούσες νὰ τὴν ἀγκαλιάσεις, καὶ βγαίνουν πρὸς τὴν νύχτα, ἀπὸ τὸ παράθυρο ποὺ δὲν ξέρω πῶς, βρέθηκε ἀνοιχτό.

Ὅταν δὲν ἀπόμεινε πιά οὔτε μισὴ φτερουγά, ἐκτὸς ἀπὸ μιὰ πνιγερὴ μυρωδιὰ κυνηγιοῦ, ἀποφάσισα νὰ τὸν κοιτάξω κατὰ πρόσωπο. Πρόσωπο δὲν ὑπῆρχε- πάνω ἀπὸ τὸ πορφυρὸ κορμί, θὰ λεγες ἀκέφαλο, καμάρωνε μιὰ μαλαματένια προσωπίδα, ἀπὸ ἐκεῖνες ποὺ βρέθηκαν στοὺς μηκυναϊκοὺς τάφους, μ' ἓνα μυτερὸ γένι ποὺ ἄγγιζε τὴν τραχηλιά. Προσπάθησα νὰ σηκωθῶ. Δὲν εἶχα κάνει τὴν πρώτη κίνηση, κι ἓνας κατακλυσμιαῖος ἤχος, σὰν νὰ εἶχαν σωριαστεῖ μιὰ στίβα τάσια σὲ νεκρώσιμο ἐμβατήριό μὲ κάρφωσε στὴ θέση μου.

Εἶταν ἡ προσωπίδα. Τὸ πρόσωπό του φανερώθηκε πάλι, ὅπως τὸ εἶδα στὴν ἀρχή, τὰ μάτια, τὸ χαμόγελο καὶ κάτι ποὺ τώρα παρατηροῦσα γιὰ πρώτη φορά: τὸ λευκὸ δέρμα τεντωμένο ἀπὸ δυὸ κατάμαυρα τσουλούφια ποὺ τὸ δάγκωναν μπροστὰ στ' αὐτί. Δοκίμασε νὰ πηδήξει, μὰ δὲν εἶχε πιά τὴν εὐκίνησιά του τὴν πρώτη. Θαρρῶ μάλιστα πῶς σκόνταψε σ' ἓνα βιβλίον πεσμένο κατὰ τύχη καὶ γονάτισε μὲ τὸ ἓνα γόνατο. Μποροῦσα τώρα νὰ τὸν κοιτάξω μὲ προσοχή. Ἐβλεπα τοὺς πόρους στὸ δέρμα του νὰ βγάζουν ψιλὲς στάλες ἰδρώτα. Κάτι σὰ λαχάνιασμα μὲ βάραινε. Προσπάθησα νὰ ἐξηγήσω γιὰτί τὰ μάτια του μοῦ εἶχαν φανεῖ τόσο περίεργα. Τὰ κλείσε. Ἐκανε νὰ σηκωθεῖ, μὰ θὰ εἶταν τρομερὰ δύσκολο, γιὰτί φαινόταν ν' ἀγωνίζεται νὰ μαζέψει ὅλη του τὴ δύναμη, χωρὶς νὰ μπορεῖ νὰ καταφέρει τίποτε. Ἀπεναντίας γονάτισε καὶ μὲ τὸ ἄλλο γόνατο. Ἐβλεπα τὸ ἄσπρο δέρμα τρομερὰ χλομό, πρὸς ἓνα κίτρινο φιλντισί, καὶ τὰ μαῦρα μαλλιά σὰ πεθαμένα. Μολονότι βρισκόμουνα μπροστὰ σὲ μιὰν ἀγωνία, εἶχα τὸ συναίσθημα πῶς εἶμουν καλύτερα, πῶς εἶχα κάτι νικήσει. Δὲν πρόφταξα νὰ ἀνασάνω καὶ τὸν εἶδα, ὀλοτέλα πεσμένο χάμω, νὰ βυθίζεται μέσα σὲ μιὰ πράσινη παγὸδα ποὺ εἶναι ζωγραφισμένη στὸ χαλί μου.

Ὁ κ. Στρατῆς Θαλασσινὸς περιγράφει ἓναν ἄνθρωπο

1

Μὰ τί ἔχει αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος;

Ὅλο τὸ ἀπόγευμα (χτὲς προχτὲς καὶ σήμερα) κάθεται

μὲ τὰ μάτια καρφωμένα σὲ μιὰ φλόγα

σκόνταψε πάνω μου τὸ βράδι καθὼς κατέβαινε τὴ σκάλα μου εἶπε:

«Τὸ κορμί πεθαίνει τὸ νερὸ θολώνει ἡ ψυχὴ διστάζει

κι ὁ ἀέρας ξεχνάει ὅλο ξεχνάει

μὰ ἡ φλόγα δὲν ἀλλάζει».

Μοῦ εἶπε ἀκόμη:

«Ξέρετε ἀγαπῶ μία γυναίκα πού ἔφυγε ἴσως στὸν κάτω κόσμο
δὲν εἶναι γι' αὐτὸ πού φαίνομαι τόσο ἐρημωμένος
προσπαθῶ νὰ κρατηθῶ ἀπὸ μία φλόγα γιατί δὲν ἀλλάζει».
Ἔσπερα μοῦ διηγήθηκε τὴν ἱστορία του.

Ἐπιφάνια, 1937

Τ' ἀνθισμένο πέλαγο καὶ τὰ βουνὰ στὴ χάση τοῦ φεγγαριοῦ
ἢ μεγάλη πέτρα κοντὰ στὶς ἀραποσυκιές καὶ τ' ἀσφοδίλια
τὸ σταμνὶ πού δὲν ἤθελε νὰ στερέψει στὸ τέλος τῆς μέρας
καὶ τὸ κλειστὸ κρεβάτι κοντὰ στὰ κυπαρίσσια καὶ τὰ μαλλιά σου
χρυσά· τ' ἄστρα τοῦ Κύκνου κι ἐκεῖνο τ' ἄστρο ὁ Ἀλδεβαράν.

Κράτησα τὴ ζωὴ μου κράτησα τὴ ζωὴ μου ταξιδεύοντας
ἀνάμεσα στὰ κίτρινα δέντρα κατὰ τὸ πλάγιασμα τῆς βροχῆς
σὲ σιωπηλὲς πλαγιὲς φορτωμένες μὲ τὰ φύλλα τῆς ὀξιάς,
καμιά φωτιά στὴν κορυφή τους· βραδιάζει.
Κράτησα τὴ ζωὴ μου· στ' ἀριστερό σου χέρι μία γραμμὴ
μια χαρακιά στὸ γόνατό σου, τάχα νὰ ὑπάρχουν
στὴν ἄμμο τοῦ περασμένου καλοκαιριοῦ τάχα
νὰ μένουν ἐκεῖ πού φύσηξε ὁ βοριάς καθὼς ἀκούω
γύρω στὴν παγωμένη λίμνη τὴν ξένη φωνή.
Τὰ πρόσωπα πού βλέπω δὲ ρωτοῦν μήτε ἢ γυναίκα
περπατώντας σκυφτὴ βυζαίνοντας τὸ παιδί της.
Ἀνεβαίνω τὰ βουνά· μελανιασμένες λαγκαδιές· ὁ χιονισμένος
κάμπος, ὡς πέρα ὁ χιονισμένος κάμπος, τίποτε δὲ ρωτοῦν
μήτε ὁ καιρὸς κλειστός σε βουβὰ ἐρμολκλήσια μήτε
τὰ χέρια πού ἀπλώνονται γιὰ νὰ γυρέψουν, κι οἱ δρόμοι.
Κράτησα τὴ ζωὴ μου ψιθυριστὰ μέσα στὴν ἀπέραντη σιωπὴ
δὲν ξέρω πιά νὰ μιλήσω μήτε νὰ συλλογισθῶ· ψίθυροι
σὰν τὴν ἀνάσα τοῦ κυπαρισσιοῦ τὴ νύχτα ἐκεῖνη
σὰν τὴν ἀνθρώπινη φωνὴ τῆς νυχτερινῆς θάλασσας στὰ χαλίκια
σὰν τὴν ἀνάμνηση τῆς φωνῆς σου λέγοντας «εὐτυχία».
Κλείνω τὰ μάτια γυρεύοντας τὸ μυστικὸ συναπάντημα τῶν νερῶν
κάτω ἀπ' τὸν πάγο τὸ χαμογέλιο τῆς θάλασσας τὰ κλειστὰ πηγάδια
ψηλαφώντας μὲ τὶς δικές μου φλέβες τὶς φλέβες ἐκεῖνες πού μοῦ ξεφεύγουν
ἐκεῖ πού τελειώνουν τὰ νερολούλουδα κι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος
πού βηματίζει τυφλὸς πάνω στὸ χιόνι τῆς σιωπῆς.
Κράτησα τὴ ζωὴ μου, μαζί του, γυρεύοντας τὸ νερὸ πού σ' ἀγγίζει
στάλες βαρειές πάνω στὰ πράσινα φύλλα, στὸ πρόσωπό σου
μέσα στὸν ἄδειο κήπο, στάλες στὴν ἀκίνητη δεξαμενὴ
βρίσκοντας ἕναν κύκνο νεκρὸ μέσα στὰ κάτασπρα φτερά του,
δέντρα ζωντανὰ καὶ τὰ μάτια σου προσηλωμένα.

Ὁ δρόμος αὐτὸς δὲν τελειώνει δὲν ἔχει ἀλλαγὴ, ὅσο γυρεύεις
νὰ θυμηθεῖς τὰ παιδικὰ σου χρόνια, ἐκείνους πού ἔφυγαν
ἐκείνους

πού χάθηκαν μέσα στὸν ὕπνο τοὺς πελαγίσσιους τάφους,
ὅσο ζητᾶς τὰ σώματα πού ἀγάπησες νὰ σκύψουν
κάτω ἀπὸ τὰ σκληρὰ κλωνάρια τῶν πλατάνων ἐκεῖ
πού στάθηκε μία ἀχτίδα τοῦ ἡλίου γυμνωμένη
καὶ σκίρτησε ἕνας σκύλος καὶ φτεροκόπησε ἡ καρδιά σου,
ὁ δρόμος δὲν ἔχει ἀλλαγὴ· κράτησα τὴ ζωὴ μου.
Τὸ χιόνι
καὶ τὸ νερὸ παγωμένο στὰ πατήματα τῶν ἀλόγων.

Παρασκευὴ

Ἀπὸ τότες πόσες φορές πέρασε μπροστὰ στὰ μάτια μου μιὰ γυναίκα, πού τῆς ἀπόμειναν μονάχα
τὰ μαλλιά, τὰ μάτια, τὸ στήθος καὶ τίποτε ἄλλο, γοργόνα ταξιδεύοντας στὸ πέλαγο, κι ἀνάμεσό
τους κυκλοφοροῦσε τὸ φρέσκο ἀεράκι, σὰ γαλάζιο αἶμα.

Τὸ Σῶμα

Τοῦτο τὸ σῶμα πού ἔλπιζε σὰν τὸ κλωνὶ ν' ἀνθίσει
καὶ νὰ καρπίσει καὶ στὴν παγωνιὰ νὰ γίνεῖ αὐλὸς
ἢ φαντασία τὸ βύθισε σ' ἕνα βουερὸ μελίσσι
γιὰ νὰ περνᾷ καὶ νὰ τὸ βασανίζει ὁ μουσικὸς καιρὸς.

Σαντορίνη Α΄

Ἡ Θήρα γεωλογικῶς συνίσταται ἐξ ἐλαφρόπετρας καὶ πορσελάνης
ἐν τῷ κόλπῳ δὲ αὐτῆς...
ἐφάνησαν καὶ κατεβυθίσθησαν νῆσοι.
Ὑπῆρξε κέντρον ἀρχαιοτάτης θρησκείας
ἐνθα ἐτελοῦντο λυρικοὶ χοροὶ αὐστηροῦ καὶ βαρέος ρυθμοῦ
καλούμενοι γυμνοπαιδιαί.
(ὁδηγὸς τῆς Ἑλλάδος)

Σκύψε ἂν μπορεῖς στὴ θάλασσα τὴ σκοτεινὴ ξεχνώντας
τὸν ἦχο μιᾶς φλογέρας πάνω σὲ πόδια γυμνὰ
πού πάτησαν τὸν ὕπνο σου στὴν ἄλλῃ ζωὴ βυθισμένη

Γράψε ἂν μπορεῖς στὸ τελευταῖο σου ὄστρακο
τὴ μέρα τ' ὄνομα τὸν τόπο
καὶ ρίξε το στὴ θάλασσα γιὰ νὰ βουλιάξει

Βρεθήκαμε γυμνοὶ πάνω στὴν ἀλαφρόπετρα
κοιτάζοντας τὰ ἀναδυόμενα νησιά

κοιτάζοντας τὰ κόκκινα νησιά νὰ βυθίζουν
στὸν ὕπνο τους, τὸν ὕπνο μας
Ἐδῶ βρεθήκαμε γυμνοὶ κρατώντας
τὴ ζυγαριὰ πὸν βάραινε κατὰ τὸ μέρος τῆς ἀδικίας.

Φτέρνα τῆς δύναμης θέληση ἀνίσκιωτη λογαριαμένη ἀγάπη
στὸν ἥλιο τοῦ μεσημεριοῦ σχέδια πὸν ὠριμάζουν
δρόμος τῆς μοίρας μὲ τὸ χτύπημα τῆς νέας παλάμης στὴν ὠμοπλάτη
στὸν τόπο πὸν σκορπίστηκε δὲν ἀντέχει
στὸν τόπο πὸν ἦταν κάποτε δικός μας
βουλιάζουν τὰ νησιά σκουριὰ καὶ στάχτη.

Βωμοὶ γκρεμισμένοι
κι οἱ φίλοι ξεχασμένοι
φύλλα τῆς φοινικιάς στὴ λάσπη.
Ἄφησε τὰ χέρια σου ἂν μπορεῖς νὰ ταξιδέψουν
ἐδῶ στὴν κόχη τοῦ καιροῦ μὲ τὸ καράβι
πὸν ἄγγιξε τὸν ὀρίζοντα.
Ὅταν ὁ κύβος χτύπησε τὴν πλάκα
ὅταν ἡ λόγχη χτύπησε τὸ θώρακα
ὅταν τὸ μάτι γνώρισε τὸν ξένο
καὶ στέγνωσε ἡ ἀγάπη μέσα σὲ τρύπιες ψυχές
ὅταν κοιτάζεις γύρω σου καὶ βρίσκεις
κύκλο τὰ πόδια θερισμένα
κύκλο τὰ χέρια πεθαμένα
κύκλο τὰ μάτια σκοτεινὰ ὅταν δὲ μένει πιά οὔτε νὰ διαλέξεις
τὸ θάνατο πὸν γύρευες δικό σου
ἀκούγοντας μία κραυγὴ
ἀκόμη καὶ τοῦ λύκου τὴν κραυγὴ, τὸ δίκιο σου
ἄφησε τὰ χέρια σου ἂν μπορεῖς νὰ ταξιδέψουν
ξεκόλλησε ἀπ' τὸν ἄπιστο καιρὸ καὶ βούλιαξε,
βουλιάζει ὅποιος σηκώνει τὶς μεγάλες πέτρες.

Ἑλένη

ΤΕΥΚΡΟΣ : ... ἐς γῆν ἐναλίαν Κύπρον, οὐ μ' ἐθέσπισεν
οἰκεῖν Απόλλων, ὄνομα νησιωτικὸν
Σαλαμίνα θέμενον τῆς ἐκεῖ χάριν πάτρας.

... ..

ΕΛΕΝΗ : Οὐκ ἦλθον ἐς γῆν Τρωάδ', ἀλλ' εἰδωλον ἦν

... ..

ΑΓΓΕΛΟΣ : Τί φῆς;

Νεφέλης ἀρ' ἄλλως εἶχομεν πόνους πέρι;

«Τ' ἀηδόνια δὲ σ' ἀφήγουνε νὰ κοιμηθεῖς στὶς Πλάτρες.»

Ἀηδόνι ντροπαλό, μὲς στὸν ἀνασασμὸ τῶν φύλλων,
σὺ πὸν δωρίζεις τὴ μουσικὴ δροσιὰ τοῦ δάσους

στὰ χωρισμένα σώματα καὶ στὶς ψυχὲς
αὐτῶν ποὺ ξέρουν πῶς δὲ θὰ γυρίσουν.

Τυφλὴ φωνὴ ποὺ ψηλαφεῖς μέσα στὴ νυχτωμένη μνήμη
βήματα καὶ χειρονομίες. Δὲ θὰ τολμοῦσα νὰ πῶ φιλήματα,
καὶ τὸ πικρὸ τρικύμισμα τῆς ξαγριεμένης σκλάβας.

«Τ' ἀηδόνια δὲ σ' ἀφήνουνε νὰ κοιμηθεῖς στὶς Πλάτρες».

Ποιὲς εἶναι οἱ Πλάτρες; Ποιὸς τὸ γνωρίζει τοῦτο τὸ νησί;

Ἐζησα τὴ ζωὴ μου ἀκούγοντας ὀνόματα πρωτάκουστα:
καινούργιους τόπους, καινούργιες τρέλες τῶν ἀνθρώπων
ἢ τῶν θεῶν.

Ἡ μοῖρα μου ποὺ κυματίζει
ἀνάμεσα στὸ στερνὸ σπαθὶ ἑνὸς Αἴαντα
καὶ μίαν ἄλλη Σαλαμίνα
μ' ἔφερε ἐδῶ σ' αὐτὸ τὸ γυρογάλι.

Τὸ φεγγάρι
βγήκε ἀπ' τὸ πέλαγο σὰν Ἀφροδίτη,
σκέπασε τὴν καρδιά τοῦ Σκορπιοῦ, κι ὅλα τ' ἀλλάζει.

Ποῦ εἶν' ἡ ἀλήθεια;

Ἦμουν κι ἐγὼ στὸν πόλεμο τοξότης.

τὸ ριζικό μου ἑνὸς ἀνθρώπου ποὺ ξαστόχησε.

Ἀηδόνι ποιητάρη,
σὰν καὶ μία τέτοια νύχτα στ' ἀκροθαλλάσι τοῦ Πρωτέα
σ' ἀκουσαν σκλάβες Σπαρτιάτισσες κι ἔσυραν τὸ θρῆνο,
κι ἀνάμεσό τους - ποιὸς θὰ τὸ' λέγε; - ἢ Ἑλένη!

... ..

Δακρυσμένο πουλί, στὴν Κύπρο τὴ θαλασσοφίλητη
ποὺ ἔταξαν γιὰ νὰ μοῦ θυμίζει τὴν πατρίδα,
ἄραξα μοναχὸς μ' αὐτὸ τὸ παραμῦθι,
ἂν εἶναι ἀλήθεια πῶς αὐτὸ εἶναι παραμῦθι,
ἂν εἶναι ἀλήθεια πῶς οἱ ἀνθρώποι δὲ θὰ ξαναπιάσουν
τὸν παλιὸ δόλο τῶν θεῶν.

ἂν εἶναι ἀλήθεια
πῶς κάποιος ἄλλος Τεῦκρος, ὕστερα ἀπὸ χρόνια,
ἢ κάποιος Αἴαντας ἢ Πρίαμος ἢ Ἑκάβη
ἢ κάποιος ἄγνωστος, ἀνώνυμος, ποὺ ὡστόσο
εἶδε ἕνα Σκάμαντρο νὰ ξεχειλάει κουφάρια,
δὲν τὸχει μὲς στὴ μοῖρα του ν' ἀκούσει

μαντατοφόρους πού ἔρχονται νὰ ποῦνε
πῶς τόσος πόνος τόση ζωὴ
πῆγαν στὴν ἄβυσσο
γιὰ ἓνα πουκάμισο ἀδειανὸ γιὰ μίαν Ἑλένη.

Ἐπὶ Ἀσπαλάθων...

Εἶναι τὸ τελευταῖο ποίημα τοῦ Σεφέρη καὶ δημοσιεύτηκε στὸ Βῆμα (23. 9. 71) τρεῖς μέρες μετὰ τὸ θάνατό του στὴν περίοδο τῆς δικτατορίας. Τὸ ποίημα βασίζεται σὲ μία περικοπὴ τοῦ Πλάτωνα (Πολιτεία 614 κ. ἐ.) πού ἀναφέρεται στὴ μεταθανάτια τιμωρία τῶν ἀδίκων καὶ ιδιαίτερα τοῦ Ἀρδιαίου. Ὁ Ἀρδιαῖος, τύραννος σὲ μία πόλη, εἶχε σκοτώσει τὸν πατέρα του καὶ τὸν μεγαλύτερό του ἀδερφό του. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ τιμωρία του, καθὼς καὶ τῶν ἄλλων τυράννων, στὸν ἄλλο κόσμον στάθηκε φοβερή. Ὅταν ἐξέτισαν τὴν καθιερωμένη ποινὴ πού ἐπιβαλλόταν στοὺς ἀδίκους καὶ ἐτοιμαζόταν νὰ βγοῦν στὸ φῶς, τὸ στόμιο δὲν τοὺς δεχόταν ἀλλὰ ἔβγαζε ἓνα μουγκρητό. «Τὴν ἴδια ὥρα ἄντρες ἄγριοι καὶ ὅλο φωτιά πού βρισκόταν ἐκεῖ καὶ ἤξεραν τί σημαίνει αὐτὸ τὸ μουγκρητό, τὸν Ἀρδιαῖο καὶ μερικοὺς ἄλλους ἀφοῦ τοὺς ἔδεσαν τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια καὶ τὸ κεφάλι, ἀφοῦ τοὺς ἔριξαν κάτω καὶ τοὺς ἐγδαραν, ἄρχισαν νὰ τοὺς σέρνουν ἔξω ἀπὸ τὸ δρόμο καὶ νὰ τοὺς ξεσκίζουν ἐπάνω στ' ἀσπαλάθια καὶ σὲ ὅλους ὅσοι περνοῦσαν ἀπὸ ἐκεῖ ἐξηγοῦσαν τίς αἰτίες πού τὰ παθαίνουν αὐτὰ καὶ ἔλεγαν πῶς τοὺς πηγαίνουν νὰ τοὺς ρίξουν στὰ Τάρταρα». (Πλ. Πολιτεία 616).

Ἦταν ὠραῖο τὸ Σούνιο τῆ μέρα ἐκείνη τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.
πάλι μὲ τὴν ἄνοιξη.
Λιγοστὰ πράσινα φύλλα γύρω στὶς σκουριασμένες πέτρες
τὸ κόκκινο χῶμα καὶ οἱ ἀσπάλαθοι
δείχνοντας ἐτοιμα τὰ μεγάλα τους βελόνια
καὶ τοὺς κίτρινους ἀνθούς.
Ἀπόμερα οἱ ἀρχαῖες κολόνες, χορδὲς μιᾶς ἄρπας πού ἀντηχοῦν
ἀκόμη...

Γαλήνη

-Τί μπορεῖ νὰ μοῦ θύμισε τὸν Ἀρδιαῖο ἐκεῖνον;

Μιὰ λέξη στὸν Πλάτωνα θαρρῶ, χαμένη στοῦ μυαλοῦ
τ' ἀυλάκια.
Τ' ὄνομα τοῦ κίτρινου θάμνου
δὲν ἄλλαξε ἀπὸ κείνους τοὺς καιροὺς.
Τὸ βράδυ βρῆκα τὴν περικοπή:
«τὸν ἔδεσαν χειροπόδαρα» μᾶς λέει
«τὸν ἔριξαν χάμω καὶ τὸν ἐγδαραν
τὸν ἔσυραν παράμερα τὸν καταξέσκισαν
ἀπάνω στοὺς ἀγκαθεροὺς ἀσπάλαθους
καὶ πῆγαν καὶ τὸν πέταξαν στὸν Τάρταρο κουρέλι».
Ἔτσι στὸν κάτω κόσμον πλέρωνε τὰ κρίματά του
Ὁ Παμφύλιος ὁ Ἀρδιαῖος ὁ πανάθλιος Τύραννος

31 τοῦ Μάρτη 1971

Ὁ Στρατὴς ὁ Θαλασινὸς ἀνάμεσα στοὺς ἀγάπανθους

Δὲν ἔχει ἀσφοδίλια, μενεξέδες, μήτε ὑάκινθους-
πῶς νὰ μιλήσεις μὲ τοὺς πεθαμένους.
Οἱ πεθαμένοι ξέρουν μονάχα τὴ γλώσσα τῶν λουλουδιῶν-
γι' αὐτὸ σωπαίνουν
ταξιδεύουν καὶ σωπαίνουν, ὑπομένουν καὶ σωπαίνουν
παρὰ δῆμων ὄνειρων, παρὰ δῆμων ὄνειρων.

Ἄν ἀρχίσω νὰ τραγουδῶ θὰ φωνάξω
κι ἂ φωνάξω-
Οἱ ἀγάπανθοι προστάζουν σιωπὴ
σηκώνοντας ἓνα χεράκι μαβιοῦ μωροῦ τῆς Ἀραβίας
ἢ ἀκόμη τὰ πατήματα μιᾶς χήνας στὸν ἀέρα.

Εἶναι βαρὺ καὶ δύσκολο, δέ μου φτάνουν οἱ ζωντανοί-
πρῶτα γιατί δὲ μιλοῦν, κι ὕστερα
γιατί πρέπει νὰ ρωτήσω τοὺς νεκροὺς
γιὰ νὰ μπορέσω νὰ προχωρήσω παρακάτω.
Ἄλλιῶς δὲ γίνεται, μόλις μὲ πάρει ὁ ὕπνος
οἱ σύντροφοι κόβουνε τοὺς ἀσημένιους σπάγκους
καὶ τὸ φλασκὶ τῶν ἀνέμων ἀδειάζει.
Τὸ γεμίζω κι ἀδειάζει, τὸ γεμίζω κι ἀδειάζει-
ξυπνῶ
σὰν τὸ χρυσόψαρο κολυμπώντας
μέσα στὰ χάσματα τῆς ἀστραπῆς,
κι ὁ ἀγέρας κι ὁ κατακλυσμός καὶ τ' ἀνθρώπινα σώματα,
κι οἱ ἀγάπανθοι καρφωμένοι σὰν τὶς σαῖτες τῆς μοίρας
στὴν ἀξεδίψαστη γῆς
συγκλονισμένοι ἀπὸ σπασμωδικὰ νοήματα,
Θά' λεγες εἶναι φορτωμένοι σ' ἓνα παμπάλαιο κάρο
κατρακυλώντας σὲ χαλασμένους δρόμους, σὲ παλιὰ καλντερίμια,
οἱ ἀγάπανθοι τ' ἀσφοδίλια τῶν νέγρων:
Πῶς νὰ τὴ μάθω ἐτούτη τὴ Θρησκεία;

Τὸ πρῶτο πράγμα πὺ ἐκανε ὁ Θεὸς εἶναι ἡ ἀγάπη
ἔπειτα ἔρχεται τὸ αἷμα
κι ἡ δίψα γιὰ τὸ αἷμα
πὺ τὴν κεντρίζει
τὸ σπέρμα τοῦ κορμιοῦ καθὼς τ' ἀλάτι.
Τὸ πρῶτο πράγμα πὺ ἐκανε ὁ θεὸς εἶναι τὸ μακρινὸ ταξίδι-
ἐκεῖνο τὸ σπίτι περιμένει
μ' ἓνα γαλάζιο καπνὸ
μ' ἓνα σκυλί γερασμένο
περιμένοντας γιὰ νὰ ξεψυχήσει τὸ γυρισμό.
Μὰ πρέπει νὰ μ' ἀρμηνέψουν οἱ πεθαμένοι-
εἶναι οἱ ἀγάπανθοι πὺ τοὺς κρατοῦν ἀμίλητους,
ὅπως τὰ βᾶθη τῆς Θάλασσας ἢ τὸ νερὸ μὲς στὸ ποτήρι.

Κι οί σύντροφοι μένουν στὰ παλάτια τῆς Κίρκης-
ἀκριβέ μου Ἐλπήνωρ! Ἠλίθιε, φτωχέ μου Ἐλπήνωρ!
Ἦ, δὲν τοὺς βλέπεις;
-«Βοηθήστε μας!»-
Στῶν Ψαρῶν τὴν ὀλόμαυρη ράχη.

Τράνσβααλ, 14 Γενάρη '42

Σαλαμίνα τῆς Κύπρου

... Σαλαμίνα τε
τὰς νῦν ματρόπολις τῶνδ'
αἰτία στεναγμῶν.
ΠΕΡΣΑΙ

Κάποτε ὁ ἥλιος τοῦ μεσημεριοῦ, κάποτε φοῦχτες ἢ ψιλὴ
βροχὴ
καὶ τ' ἀκρογιάλι γεμάτο Θρύψαλα παλιὰ πιθάρια.
Ἀσημαντες οἱ κολόνες- μονάχα ὁ Ἅγιος Ἐπιφάνιος
δείχνοντας μουντά, χωνεμένη τὴ δύναμη τῆς πολύχρυσης
αὐτοκρατορίας.

Τὰ νέα κορμιὰ περάσαν ἀπ' ἐδῶ, τὰ ἐρωτεμένα-
παλμοὶ στοὺς κόλπους, ρόδινα κοχύλια καὶ τὰ σφυρὰ
τρέχοντας ἄφοβα πάνω στὸ νερὸ
κι ἀγκάλες ἀνοιχτὲς γιὰ τὸ ζευγάρωμα τοῦ πόθου.
Κύριος ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν,
πάνω σ' αὐτὸ τὸ πέρασμα.

Τότες ἄκουσα βήματα στὰ χαλίκια.
Δὲν εἶδα πρόσωπα- σὰ γύρισα εἶχαν φύγει.
Ὅμως βαριά ἢ φωνὴ σὰν τὸ περπάτημα καματεροῦ,
ἔμεινε ἐκεῖ στὶς φλέβες τ' οὐρανοῦ στὸ κύλισμά της
θάλασσας
μέσα στὰ βότσαλα πάλι καὶ πάλι:

«Ἡ γῆς δὲν ἔχει κρικέλια
γιὰ νὰ τὴν πάρουν στὸν ᾧμο καὶ νὰ φύγουν
μήτε μποροῦν, ὅσο κι ἂν εἶναι διψασμένοι
νὰ γλυκάνουν τὸ πέλαγο μὲ νερὸ μισὸ δράμι.
Καὶ τοῦτα τὰ κορμιὰ
πλασμένα ἀπὸ ἓνα χῶμα ποὺ δὲν ξέρουν,
ἔχουν ψυχές.
Μαζεύουν σύνεργα γιὰ νὰ τὶς ἀλλάξουν,
δὲ θὰ μπορέσουν- μόνο θὰ τὶς ξεκάμουν
ἂν ξεγίνονται οἱ ψυχές.
Δὲν ἀργεῖ νὰ καρπίσει τ' ἀστάχυ
δὲ χρειάζεται μακρὸ καιρὸ

γιά νὰ φουσκώσει τῆς πίκρας τὸ προζύμι,
δὲ χρειάζεται μακρὸ καιρὸ
τὸ κακὸ γιά νὰ σηκώσει τὸ κεφάλι,
κι ὁ ἄρρωστος νοῦς πὺν ἀδειάζει
δὲ χρειάζεται μακρὸ καιρὸ
γιά νὰ γεμίσει μὲ τὴν τρέλα,
νῆσος τίς ἐστι... ».

Φίλοι τοῦ ἄλλου πολέμου,
σ' αὐτὴ τὴν ἔρημη συννεφιασμένη ἀκρογιαλιά
σὰς συλλογίζομαι καθὼς γυρίζει ἡ μέρα -
Ἐκεῖνοι πὺν ἔπεςαν πολεμώντας κι ἐκεῖνοι πὺν
ἔπεςαν χρόνια μετὰ τὴ μάχη-
ἐκεῖνοι πὺν εἶδαν τὴν αὐγὴ μὲς ἀπ' τὴν πάχνη
τοῦ Θανάτου
ἦ, μὲς στὴν ἄγρια μοναξιά κάτω ἀπὸ τ' ἄστρα,
νιώσανε πάνω τους μαβιά μεγάλα
τὰ μάτια τῆς ὀλόκληρης καταστροφῆς-
κι ἀκόμη ἐκεῖνοι πὺν προσεύχουνταν
ὅταν τὸ φλογισμένο ἀτσάλι πριόνιζε τὰ καράβια:
«Κύριε, βόηθα νὰ θυμόμαστε
πῶς ἔγινε τοῦτο τὸ φονικὸ-
τὴν ἀρπαγὴ τὸ δόλο τὴν ιδιοτέλεια,
τὸ στέγνωμα τῆς ἀγάπης-
Κύριε, βόηθα νὰ τὰ ξεριζώσουμε... ».

-Τώρα καλύτερα νὰ λησμονήσουμε πάνω σὲ τοῦτα τὰ
χαλίκια-
δὲ φεῶ νὰ μιῶμε-
τὴ γνώμη τῶν δυνατῶν ποιὸς θὰ μπορέσει νὰ τὴ γυρίσει;
ποιὸς θὰ μπορέσει ν' ἀκουστεῖ;
Καθένας χωριστὰ ὄνειρεύεται καὶ δὲν ἀκούει τὸ βραχνὰ
τῶν ἄλλων.

-Ναὶ- ὅμως ὁ μαντατοφόρος τρέχει
κι ὅσο μακρὺς κι ἂν εἶναι ὁ δρόμος του, θὰ φέρει
σ' αὐτοὺς πὺν γύρευαν ν' ἀλυσοδέσουν τὸν Ἑλλήσποντο
τὸ φοβερὸ μῆνυμα τῆς Σαλαμίνας.

Φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων.
Νῆσος τίς ἐστι.

Σαλαμίνα, Κύπρος, Νοέμβρης '53

Ὁ Βασιλιάς τῆς Ἀσίνης

Ἀσίνην τε...
ΙΛΙΑΔΑ

Κοιτάξαμε ὅλο τὸ πρωὶ γύρω-γύρω τὸ κάστρο
ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ ἴσκιου ἐκεῖ πού ἡ θάλασσα
πράσινη καὶ χωρὶς ἀναλαμπή, τὸ στήθος σκοτωμένου
παγονιοῦ

Μᾶς δέχτηκε ὅπως ὁ καιρὸς χωρὶς κανένα χάσμα.
Οἱ φλέβες τοῦ βράχου κατέβαιναν ἀπὸ ψηλὰ
στοριμμένα κλήματα γυμνὰ πολὺκλωνα ζωντανεύοντας
στ ἄγγιγμα τοῦ νεροῦ, καθὼς τὸ μάτι ἀκολουθώντας τις
πάλευε νὰ ξεφύγει τὸ κουραστικὸ λίκνισμα
χάνοντας δύναμη ὀλοένα.

Ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ ἡλίου ἕνας μακρὸς γιालὸς ὀλάνοιχτος
καὶ τὸ φῶς τρίβοντας διαμαντικὰ στὰ μεγάλα τείχη.
Κανένα πλάσμα ζωντανὸ τ' ἀγριοπερίστερα φευγάτα
κι ὁ βασιλιάς τῆς Ἀσίνης πού τὸν γυρεύουμε δυὸ χρόνια
τώρα

ἄγνωστος λησμονημένος ἀπ' ὅλους κι ἀπὸ τὸν Ὅμηρο
μόνο μία λέξη στὴν Ἰλιάδα κι ἐκείνη ἀβέβαιη
ριγμένη ἐδῶ σὰν τὴν ἐντάφια χρυσὴ προσωπίδα.
Τὴν ἄγγιξες, θυμᾶσαι τὸν ἦχο της; κούφιο μέσα στὸ φῶς
σὰν τὸ στεγνὸ πιθάρι στὸ σκαμμένο χῶμα-
κι ὁ ἴδιος ἦχος μὲς στὴ θάλασσα μὲ τὰ κουπιά μας.
Ὁ βασιλιάς τῆς Ἀσίνης ἕνα κενὸ κάτω ἀπ' τὴν προσωπίδα
παντοῦ μαζί μας παντοῦ μαζί μας, κάτω ἀπὸ ἕνα ὄνομα:
«Ἀσίνην τε... Ἀσίνην τε...»

καὶ τὰ παιδιά του ἀγάλατα
κι οἱ πόθοι του φτερουγίσματα πουλιῶν κι ὁ ἀγέρας
στὰ διαστήματα τῶν στοχασμῶν του καὶ τὰ καράβια του
ἀραγμένα σ' ἄφαντο λιμάνι-
κάτω ἀπ' τὴν προσωπίδα ἕνα κενό.

Πίσω ἀπὸ τὰ μεγάλα μάτια τὰ καμπύλα χεῖλια τοὺς βο-
στρύχους
ἀνάγλυφα στὸ μαλαματένιο σκέπασμα τῆς ὑπαρξῆς μας
ἕνα σημεῖο σκοτεινὸ πού ταξιδεύει σὰν τὸ ψάρι
μέσα στὴν αὐγινὴ γαλήνη τοῦ πελάγου καὶ τὸ βλέπεις:
ἕνα κενὸ παντοῦ μαζί μας.
Καὶ τὸ πουλὶ πού πέταξε τὸν ἄλλο χειμῶνα
μὲ σπασμένη φτερούγα
σκήνωμα ζωῆς,
κι ἡ νέα γυναίκα πού ἔφυγε νὰ παίξει
μὲ τὰ σκυλόδοντα τοῦ καλοκαιριοῦ
κι ἡ ψυχὴ πού γύρεψε τσιρίζοντας τὸν κάτω κόσμον
κι ὁ τόπος σὰν τὸ μεγάλο πλατανόφυλλο πού παρασέρνει
ὁ χεῖμαρρος τοῦ ἡλίου
μὲ τ' ἀρχαία μνημεῖα καὶ τὴ σύγχρονη θλίψη.

Κι ὁ ποιητὴς ἀργοπορεῖ κοιτάζοντας τις πέτρες κι ἀνά-
ρωτιέται
ὑπάρχουν ἄραγε
ἀνάμεσα στὶς χαλασμένες τοῦτες γραμμὲς τις ἀκμὲς τις

αίχμες τὰ κοῖλα καὶ τὶς καμπύλες
ὑπάρχουν ἄραγε
ἐδῶ πού συναντιέται τὸ πέρασμα τῆς βροχῆς τοῦ ἀγέρα
καὶ τῆς φθορᾶς
ὑπάρχουν, ἢ κίνηση τοῦ προσώπου τὸ σχῆμα τῆς στοργῆς
ἐκείνων πού λιγότεψαν τόσο παράξενα μὲς στὴ ζωὴ μας
αὐτῶν πού ἀπόμειναν σκιές κυμάτων καὶ στοχασμοὶ μὲ
τὴν ἀπεραντοσύνη τοῦ πελάγου
ἢ μήπως ὄχι δὲν ἀπομένει τίποτε παρὰ μόνο τὸ βάρος
ἢ νοσταλγία τοῦ βάρους μιᾶς ὑπαρξῆς ζωντανῆς
ἐκεῖ πού μένουμε τώρα ἀνυπόστατοι λυγίζοντας
σὰν τὰ κλωνάρια τῆς φριχτῆς ἰτιᾶς σωριασμένα μὲσα στὴ
διάρκεια τῆς ἀπελπισίας
ἐνῶ τὸ ρέμα κίτρινο κατεβάζει ἀργὰ βοῦρλα ξεριζωμένα
μὲς στὸ βοῦρκο
εἰκόνα μορφῆς πού μαρμάρωσε μὲ τὴν ἀπόφαση μιᾶς πί-
κρας παντοτινῆς.
Ὁ ποιητὴς ἓνα κενό.

Ἀσπιδοφόρος ὁ ἥλιος ἀνέβαινε πολεμώντας
κι ἀπὸ τὸ βάθος τῆς σπηλιᾶς μία νυχτερίδα τρομαγμένη
χτύπησε πάνω στὸ φῶς σὰν τὴ σαῖτα πάνω στὸ σκουτάρι:
«Ἀσίνην τε Ἀσίνην τε...». Νᾶ ἔταν αὐτὴ ὁ βασιλιάς τῆς
Ἀσίνης
πού τὸν γυρεύουμε τόσο προσεχτικὰ σὲ τούτη τὴν ἀκρό-
πόλη
ἀγγίζοντας κάποτε μὲ τὰ δάχτυλά μας τὴν ὑφή του πάνω
στὶς πέτρες.

Ἀσίνη, καλοκαίρι '38 - Ἀθήνα, Γεν. '40

Τελευταῖος Σταθμός

Λίγες οἱ νύχτες μὲ φεγγάρι πού μ' ἀρέσαν.
Τ' ἀλφαβητάρι τῶν ἄστρων πού συλλαβίζεις
ὅπως τὸ φέρει ὁ κόπος τῆς τελειωμένης μέρας
καὶ βγάζεις ἄλλα νοήματα κι ἄλλες ἐλπίδες,
πιὸ καθαρὰ μπορεῖς νὰ τὸ διαβάσεις.
Τώρα πού κάθομαι ἀνεργος καὶ λογαριάζω
λίγα φεγγάρια ἀπόμειναν στὴ μνήμη-
νησιά, χρῶμα Θλιμμένης Παναγίας, ἀργὰ στὴ χάση
ἢ φεγγαρόφωτα σὲ πολιτείες τοῦ βορρῆα ρίχνοντας κάποτε
σὲ ταραγμένους δρόμους ποταμοὺς καὶ μέλη ἀνθρώπων
βαριά μία νάρκη.
Κι ὅμως χτὲς βράδυ ἐδῶ, σὲ τούτη τὴ στερνὴ μας σκάλα
ὅπου προσμένουμε τὴν ὥρα τῆς ἐπιστροφῆς μας νὰ χα-
ράξει
σὰν ἓνα χρέος παλιό, μονέδα πού ἔμεινε γιὰ χρόνια

στην κάσα ενός φιλάργυρου, και τέλος
ἤρθε ἡ στιγμή τῆς πλερωμῆς κι ἀκούγονται
νομίσματα νὰ πέφτουν πάνω στοῦ τραπέζι-
σέ τοῦτο τὸ τυρρηνικὸ χωριό, πίσω ἀπὸ τὴ Θάλασσα τοῦ

Σαλέρνο

πίσω ἀπὸ τὰ λιμάνια τοῦ γυρισμοῦ, στὴν ἄκρη
μιᾶς φθινοπωρινῆς μπόρας, τὸ φεγγάρι
ξεπέρασε τὰ σύννεφα, καὶ γίναν
τὰ σπίτια στὴν ἀντίπερα πλαγιά ἀπὸ σμάλτο.
Σιωπὲς ἀγαπημένες τῆς σελήνης.

Εἶναι κι αὐτὸς ἕνας εἰρμὸς τῆς σκέψης, ἕνας τρόπος
ν' ἀρχίσεις νὰ μιλᾶς γιὰ πράγματα ποὺ ὁμολογεῖς
δύσκολα, σὲ ὥρες ὅπου δὲ βαστᾶς, σὲ φίλο
ποὺ ξέφυγε κρυφὰ καὶ φέρνει
μαντάτα ἀπὸ τὸ σπίτι κι ἀπὸ τοὺς συντρόφους,
καὶ βιάζεσαι ν' ἀνοίξεις τὴ καρδιά σου
μὴ σὲ προλάβει ἡ ξενιτιά καὶ τὸν ἀλλάξει.

Ἐρχόμαστε ἀπ' τὴν Ἀραπιά, τὴν Αἴγυπτο τὴν Παλαιστίνη
τὴ Συρία

τὸ κρατίδιο

τῆς Κομμαγηνῆς ποὺ ἔσβησε σὰν τὸ μικρὸ λυχνάρι
πολλὲς φορὲς γυρίζει στοῦ μυαλό μας,
καὶ πολιτεῖες μεγάλες ποὺ ἔζησαν χιλιάδες χρόνια
κι ἔπειτα ἀπόμειναν τόπος βοσκῆς γιὰ τὶς γκαμουζες
χωράφια γιὰ ζαχαροκάλαμα καὶ καλαμπόκια.

Ἐρχόμαστε ἀπ' τὴν ἄμμο τῆς ἔρημος ἀπ' τὶς Θάλασσες τοῦ
Πρωτέα,

ψυχὲς μαραγκιασμένες ἀπὸ δημόσιες ἀμαρτίες,
καθένας κι ἕνα ἀξίωμα σὰν τὸ πουλί μὲς στοῦ κλουβί του.

Τὸ βροχερὸ φθινόπωρο σ' αὐτὴ τὴ γούβα
κακοφορμίζει τὴν πληγὴ τοῦ καθενός μας
ἢ αὐτὸ ποὺ θὰ ἴλεγε ἀλλιῶς, νέμεση μοίρα
ἢ μοναχὰ κακὲς συνήθειες, δόλο καὶ ἀπάτη,
ἢ ἀκόμη ἰδιοτέλεια νὰ καρπωθεῖς τὸ αἷμα τῶν ἄλλων.

Εὐκόλα τρίβεται ὁ ἄνθρωπος μὲς στοὺς πολέμους-
ὁ ἄνθρωπος εἶναι μαλακός, ἕνα δεμάτι χόρτο-
χειλῖα καὶ δάχτυλα ποὺ λαχταροῦν ἕνα ἄσπρο στήθος
μάτια ποὺ μισοκλείνουν στοῦ λαμπύρισμα τῆς μέρας
καὶ πόδια ποὺ θὰ τρέχανε, κι ἂς εἶναι τόσο κουρασμένα,
στοῦ παραμικρὸ σφύριγμα τοῦ κέρδους.

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι μαλακός καὶ διψασμένος σὰν τὸ χόρτο,
ἄπληστος σὰν τὸ χόρτο, ρίζες τὰ νεῦρα του κι ἀπλώνουν-
σὰν ἔρθει ὁ Θέρος

προτιμᾶ νὰ σφουρίξουν τὰ δρεπάνια στ' ἄλλο χωράφι-
σὰν ἔρθει ὁ Θέρος

ἄλλοι φωνάζουνε γιὰ νὰ ξορκίσουν τὸ δαιμονικὸ
ἄλλοι μπερδεύονται μὲς στ' ἀγαθὰ τους, ἄλλοι ρητο-
ρεύουν.

Ἀλλὰ τὰ ξόρκια τ' ἀγαθὰ τὶς ρητορεῖες,
σὰν εἶναι οἱ ζωντανοὶ μακριά, τί θὰ τὰ κάνεις;

Μήπως ό άνθρωπος είναι άλλο πράγμα;
Μήν είναι αυτό που μεταδίνει τή ζωή;
Καιρός του σπείρειν, καιρός του θερίζειν.

Πάλι τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια, θὰ μοῦ πεῖς, φίλε.
Ὅμως τή σκέψη του πρόσφυγα τή σκέψη του αἰχμάλωτου
τῆ σκέψη
του ἀνθρώπου σάν κατάντησε κι αὐτὸς πραμάτεια
δοκίμασε νὰ τὴν ἀλλάξεις, δὲν μπορεῖς.
Ἵσως καὶ νὰ ἔθελε νὰ μείνει βασιλιάς ἀνθρωποφάγων
ξοδεύοντας δυνάμεις πὺ κανεὶς δὲν ἀγοράζει,
νὰ σεργιανᾶ μέσα σὲ κάμπους ἀγαπάνθων
ν' ἀκούει τὰ τουμπελέκια κάτω ἀπ' τὸ δέντρο του μπαμποῦ,
καθὼς χορεύουν οἱ αὐλικοί με τερατώδεις προσωπίδες.
Ὅμως ὁ τόπος πὺ τὸν πελεκοῦν καὶ πὺ του καῖνε σάν
τὸ πεῦκο, καὶ τὸν βλέπεις
εἴτε στὸ σκοτεινὸ βαγόνι, χωρὶς νερό, σπασμένα τζάμια,
νύχτες καὶ νύχτες
εἴτε στὸ πυρωμένο πλοῖο πὺ θὰ βουλιάξει καθὼς τὸ δεί-
χνουν οἱ στατιστικές,
ἐτοῦτα ρίζωσαν μὲς στὸ μυαλό καὶ δὲν ἀλλάζουν
ἐτοῦτα φύτεψαν εἰκόνες ἴδιες με τὰ δέντρα ἐκεῖνα
πὺ ρίχνουν τὰ κλωνάρια τους μὲς στὰ παρθένα δάση
κι αὐτὰ καρφώνονται στὸ χῶμα καὶ ξαναφυτρώνουν-
ρίχνουν κλωνάρια καὶ ξαναφυτρώνουν δρασκελόντας
λεῦγες καὶ λεῦγες-
ἓνα παρθένο δάσος σκοτωμένων φίλων τὸ μυαλό μας.
Κι ἂ σου μιλῶ μὲ παραμύθια καὶ παραβολές
εἶναι γιατί τ' ἀκοῦς γλυκότερα, κι ἢ φρίκη
δὲν κουβεντιάζεται γιατί εἶναι ζωντανή
γιατί εἶναι ἀμίλητη καὶ προχωράει-
στάζει τὴ μέρα, στάζει στὸν ὕπνο
μνησιπήμων πόνος.

Νὰ μιλήσω γιὰ ἥρωες νὰ μιλήσω γιὰ ἥρωες: ὁ Μιχάλης
πὺ ἔφυγε μ' ἀνοιχτὲς πληγὲς ἀπ' τὸ νοσοκομεῖο
ἴσως μιλοῦσε γιὰ ἥρωες ὅταν, τὴ νύχτα ἐκεῖνη
πὺ ἔσερνε τὸ ποδάρι του μὲς στὴ συσκοτισμένη πολιτεία,
οὐρλιαζε ψηλαφώντας τὸν πόνο μας- «Στὰ σκοτεινὰ
πηγαίνουμε, στὰ σκοτεινὰ προχωροῦμε...»
Οἱ ἥρωες προχωροῦν στὰ σκοτεινὰ.

Λίγες οἱ νύχτες μὲ φεγγάρι πὺ μ' ἀρέσουν.

Cava dei Tirreni, 5 Ὀκτωβρίου '44

Ένας γέροντας στην άκροποταμιά

Στὸν Νάνη Παναγιωτόπουλο

Κι ὅμως πρέπει νὰ λογαριάσουμε πῶς προχωροῦμε.
Νὰ αἰσθάνεσαι δὲ φτάνει μήτε νὰ σκέπτεσαι μήτε νὰ
κινεῖσαι
μήτε νὰ κινδυνεύει τὸ σῶμα σου στὴν παλιὰ πολεμίστρα,
ὅταν τὸ λάδι ζεματιστὸ καὶ τὸ λιωμένο μολύβι ἀνλακώ-
νουνε τὰ τειχιά.

Κι ὅμως πρέπει νὰ λογαριάσουμε κατὰ ποῦ προχωροῦμε,
ὄχι καθὼς ὁ πόνος μας τὸ θέλει καὶ τὰ πεινασμένα παι-
διά μας
καὶ τὸ χάσμα τῆς πρόσκλησης τῶν συντροφῶν ἀπὸ τὸν
ἀντίπερα γιὰ τὸ
μήτε καθὼς τὸ ψιθυρίζει τὸ μελανιασμένο φῶς στὸ πρό-
χειρο νοσοκομεῖο,
τὸ φαρμακευτικὸ λαμπύρισμα στὸ προσκέφαλο τοῦ παλι-
καριοῦ ποῦ χειρουργήθηκε τὸ μεσημέρι-
ἀλλὰ μὲ κάποιον ἄλλο τρόπο, μπορεῖ νὰ θέλω νὰ πῶ
καθὼς
τὸ μακρὸ ποτάμι ποῦ βγαίνει ἀπὸ τὶς μεγάλες λίμνες τὶς
κλειστὲς βαθιὰ στὴν Ἀφρικὴ
καὶ ἦτανε κάποτε Θεὸς κι ἔπειτα γένηκε δρόμος καὶ δω-
ρητὴς καὶ δικαστὴς καὶ δέλτα-
ποῦ δὲν εἶναι ποτέ του τὸ ἴδιο, κατὰ ποῦ δίδασκαν οἱ πά-
λαιοὶ γραμματισμένοι,
κι ὡστόσο μένει πάντα τὸ ἴδιο σῶμα, τὸ ἴδιο στρῶμα, καὶ
τὸ ἴδιο Σημεῖο,
ὁ ἴδιος προσανατολισμός.

Δὲ θέλω τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ μιλήσω ἀπλά, νὰ μοῦ δοθεῖ
ἐτούτη ἡ χάρη.
Γιατί καὶ τὸ τραγούδι τὸ φορτώσαμε μὲ τόσες μουσικὲς
ποῦ σιγά-σιγά, βουλιάζει
καὶ τὴν τέχνη μας τὴ στολίσουμε τόσο πολὺ ποῦ φαγώθηκε
ἀπὸ τὰ μαλάματα τὸ πρόσωπό της
κι εἶναι καιρὸς νὰ ποῦμε τὰ λιγοστά μας λόγια γιατί ἡ
ψυχὴ μας αὔριο κάνει πανιά.

Ἄν εἶναι ἀνθρώπινος ὁ πόνος δὲν εἴμαστε ἄνθρωποι μόνο
γιὰ νὰ πονοῦμε
γι' αὐτὸ συλλογίζομαι τόσο πολὺ, τοῦτες τὶς μέρες, τὸ με-
γάλο ποτάμι
αὐτὸ τὸ νόημα ποῦ προχωρεῖ ἀνάμεσα σὲ βότανα καὶ σὲ
χόρτα
καὶ ζωντανὰ ποῦ βόσκουν καὶ ξεδιψοῦν κι ἀνθρώπους ποῦ
σπέρνουν καὶ ποῦ θερίζουν
καὶ σὲ μεγάλους τάφους ἀκόμη καὶ μικρὲς κατοικίες τῶν

νεκρῶν.

Αὐτὸ τὸ ρέμα πὸν τραβάει τὸ δρόμο του καὶ πὸν δὲν εἶναι
τόσο διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν ἀνθρώπων
κι ἀπὸ τὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων ὅταν κοιτάζουν ἴσια-πέρα
χωρὶς τὸ φόβο μὲς στὴν καρδιά τους,
χωρὶς τὴν καθημερινὴν τρεμούλα γιὰ τὰ μικροπράματα ἢ
ἔστω καὶ γιὰ τὰ μεγάλα-
ὅταν κοιτάζουν ἴσια- πέρα καθὼς ὁ στρατοκόπος πὸν συν-
ἤθισε ν' ἀναμετρᾷ τὸ δρόμο του μὲ τ' ἄστρα,
ὄχι ὅπως ἐμεῖς, τὴν ἄλλη μέρα, κοιτάζοντας τὸ κλειστὸ
περιβόλι στὸ κοιμισμένο ἀράπικο σπίτι,
πίσω ἀπὸ τὰ καφασωτά, τὸ δροσερὸ περιβολάκι ν' ἀλλά-
ζει σχῆμα, νὰ μεγαλώνει καὶ νὰ μικραίνει-
ἀλλάζοντας καθὼς κοιτάζαμε, κι ἐμεῖς, τὸ σχῆμα τοῦ πό-
θου μας καὶ τῆς καρδιᾶς μας,
στὴ στάλα τοῦ μεσημεριοῦ, ἐμεῖς τὸ ὑπομονετικὸ ζυμᾶρι
ἐνὸς κόσμου πὸν μᾶς διώχνει καὶ πὸν μᾶς πλάθει,
πιασμένοι στὰ πλουμισμένα δίχτυα μιᾶς ζωῆς πὸν ἦτανε
σωστὴ κι ἐγίνε σκόνη καὶ βούλιαξε μέσα στὴν ἄμμο
ἀφήνοντας πίσω της μονάχα ἐκεῖνο τὸ ἀπροσδιόριστο
λίκνισμα πὸν μᾶς ζάλισε μιᾶς ἀψηλῆς φοινικιάς.

Καίρο, 20 Ἰουνίου '42

Ἐπὶ σκηνῆς Δ'

Ἡ θάλασσα- πῶς ἐγίνε ἔτσι ἡ θάλασσα;
Ἄρρησα χρόνια στὰ βουνά-
μὲ τύφλωσαν οἱ πυγολαμπίδες.
Τώρα σὲ τοῦτο τ' ἀκρογιάλι περιμένω
ν' ἀράξει ἓνας ἄνθρωπος
ἓνα ὑπόλειμμα, μιὰ σχεδιά.

Μὰ μπορεῖ νὰ κακοφορμίσει ἡ θάλασσα;
Ἐνα δελφίνι τὴν ἔσκισε μία φορὰ
κι ἀκόμη μιὰ φορὰ
ἢ ἄκρη τοῦ φτεροῦ ἐνὸς γλάρου.

Κι ὅμως ἦταν γλυκὸ τὸ κύμα
ὅπου ἔπεφτα παιδὶ καὶ κολυμποῦσα
κι ἀκόμη σὰν ἤμουν παλικάρι
καθὼς ἔψαχνα σχήματα στὰ βότσαλα,
γυρεύοντας ρυθμούς,
μοῦ μίλησε ὁ Θαλασσινὸς Γέρος:
«Ἐγὼ εἶμαι ὁ τόπος σου
ἴσως νὰ μὴν εἶμαι κανεὶς
ἀλλὰ μπορῶ νὰ γίνω αὐτὸ πὸν θέλεις».

Ἡ ἀπόφαση τῆς λησμονιᾶς

Ποῖος θὰ μᾶς λογαριάσει τὴν ἀπόφαση τῆς λησμονιᾶς;...

Γ. Σ.

Στάσου διαβάτη μπροστὰ στὴν ἤσυχη λίμνη-
ἢ σγουρὴ θάλασσα καὶ τὰ βασανισμένα καράβια
οἱ δρόμοι ποῦ τυλίγαν βουνὰ καὶ γεννοῦσαν ἄστρα
ὄλα τελειώνουν ἐδῶ στὴν πλατιά ἐπιφάνεια.

Τώρα μορεῖς νὰ κοιτάξεις μὲ γαλήνη τοὺς κύκνους
δὲς τους, εἶναι κατάσπροι σὰν τὸν ὕπνο τῆς νύχτας
χωρὶς νὰ ἔγγιζουν πουθενὰ γλιστροῦν σ' ἓνα λιγνὸ λεπίδι
ποῦ τοὺς ὑψώνει ἐλάχιστα πάνω ἀπὸ τὰ νερά.

Σοῦ μοιάζουν ξένε, τὰ ἤσυχα φτερά καὶ τὰ καταλαβαίνεις
ἐνῶ σὲ κοιτάζουν μαρμαρωμένα τὰ μάτια τῶν λιονταριῶν
καὶ τὸ φύλλο τοῦ δέντρου μένει ἄγραφο στὰ ἐπουράνια
καὶ τὸ κοντύλι τρύπησε τὸν τοῖχο τῆς φυλακῆς.

Κι ὅμως δὲν ἦταν ἄλλα τὰ πουλιὰ ποῦ σφάξαν τὶς χωρια-
τοπούλες
τὸ αἷμα κοκκίνιζε τὸ γάλα πάνω στὶς πλάκες τοῦ δρόμου
καὶ τ' ἄλογά τους ἀθόρυβα σὰν τὸ λιωμένο μολύβι
ρίχναν ἀδιάβαστα σχήματα μέσα στὶς γούρνες.

Κι ἔσφιγγε ἡ νύχτα ὀλοένα τὸν κυρτὸ λαιμό τους
ποῦ δὲν τραγουδοῦσε γιατί δὲν ἦταν τρόπος νὰ πεθάνει
ἀλλὰ χτυποῦσε θερίζοντας τὰ κόκαλα τῶν ἀνθρώπων
τυφλά. Καὶ δρόσιζαν τὰ φτερά τους τὴ φρίκη.

Κι αὐτὰ ποῦ γίνονταν εἶχαν τὴν ἴδια γαλήνη μὲ τοῦτα ποῦ
βλέπεις
εἶχαν τὴν ἴδια γαλήνη γιατί δὲν περίσσευε ψυχὴ νὰ συλ-
λογιστοῦμε
ἐκτὸς ἀπ' τὴ δύναμη νὰ χαράξουμε λίγα σημάδια στὶς πέτρες
ποῦ ἄγγιξαν τώρα πιά τὸ βυθὸ κάτω ἀπ' τὴ μνήμη.

Μαζί τους κι ἐμεῖς μακριὰ πολὺ μακριὰ, στάσου διαβάτη
μπροστὰ στὴν ἤσυχη λίμνη μὲ τοὺς ἄσπιλους κύκνους
ποῦ ταξιδεύουν σὰν ἄσπρα κουρέλια μέσα στοῦ σου
καὶ σὲ ξυπνᾶνε σὲ πράγματα ποῦ ἔζησες καὶ ποῦ δὲ
θυμᾶσαι.

Μήτε θυμᾶσαι διαβάζοντας τὰ ψηφιά μας πάνω στὶς πέτρες-
ὥστόσο μένεις ἐκστατικὸς μαζί μὲ τ' ἄρνια σου
ποῦ μεγαλώνουν τὸ σῶμα σου μὲ τὸ μαλλί τους
τώρα ποῦ νιώθεις στὶς φλέβες σου μιὰ βοή θυσίας.

Ἡ τελευταία μέρα

Ἦταν ἡ μέρα συννεφιασμένη. Κανείς δὲν ἀποφάσιζε
φυσοῦσε ἕνας ἀγέρας ἀλαφρὺς: «Δὲν εἶναι γρέγος εἶναι
σιρόκος» εἶπε κάποιος.

Κάτι λιγνὰ κυπαρίσσια καρφωμένα στὴν πλαγιά κι ἡ
θάλασσα
γκρίζα με λίμνες φωτεινές, πιὸ πέρα.

Οἱ στρατιῶτες παρουσίαζαν ὄπλα σὰν ἄρχισε νὰ ψιχαλίζει.
«Δὲν εἶναι γρέγος εἶναι σιρόκος» ἡ μόνη ἀπόφαση ποὺ
ἀκούστηκε.

Κι ὅμως τὸ ξέραμε πῶς τὴν ἄλλη αὐγὴ δὲ θὰ μᾶς ἔμενε
τίποτε πιά, μήτε ἡ γυναίκα πίνοντας πλάι μας τὸν ὕπνο
μήτε ἡ ἀνάμνηση πῶς ἤμασταν κάποτες ἄντρες,
τίποτε πιά τὴν ἄλλη αὐγὴ.

«Αὐτὸς ὁ ἀγέρας φέρνει στὸ νοῦ τὴν ἀνοιξη» ἔλεγε ἡ
φίλη
περπατώντας στὸ πλευρό μου κοιτάζοντας μακριὰ «τὴν
ἀνοιξη
ποὺ ἔπεσε ξαφνικὰ τὸ χειμῶνα κοντὰ στὴν κλειστὴ
θάλασσα.
Τόσο ἀπροσδόκητα. Πέρασαν τόσα χρόνια. Πῶς θὰ
πεθάνουμε;»

Ἕνα νεκρώσιμο ἐμβατήριο τριγύριζε μὲς στὴν ψιλὴ βροχή.
Πῶς πεθαίνει ἕνας ἄντρας; Παράξενο κανένας δὲν τὸ
συλλογίστηκε.
Κι ὅσοι τὸ σκέφτηκαν ἦταν σὰν ἀνάμνηση ἀπὸ παλιὰ
χρονικὰ
τῆς ἐποχῆς τῶν Σταυροφόρων ἢ τῆς ἐν - Σαλαμίνι - ναυ-
μαχίας.

Κι ὅμως ὁ θάνατος εἶναι κάτι ποὺ γίνεται- πῶς πεθαίνει
ἕνας ἄντρας;

Κι ὅμως κερδίζει κανείς τὸ θάνατό του, τὸ δικό του θά-
νατο, ποὺ δὲν ἀνήκει σὲ κανέναν ἄλλον
καὶ τοῦτο τὸ παιχνίδι εἶναι ἡ ζωὴ.

Χαμήλωνε τὸ φῶς πάνω ἀπὸ τὴ συννεφιασμένη μέρα, κα-
νείς δὲν ἀποφάσιζε.
Τὴν ἄλλη αὐγὴ δὲ θὰ μᾶς ἔμενε τίποτε- ὅλα παραδομένα-
μήτε τὰ χέρια μας-
κι οἱ γυναῖκες μας ξενοδουλεύοντας στὰ κεφαλόβρυστα καὶ

τὰ παιδιά μας
στὰ λατομεία.

Ἡ φίλη μου τραγουδοῦσε περπατώντας στὸ πλευρό μου
ἓνα τραγούδι σακατεμένο:
«Τὴν ἀνοιξη, τὸ καλοκαίρι, ραγιάδες...»
Θυμότανε κανεὶς γέροντες δασκάλους ποὺ μᾶς ἄφησαν
ὄρφανούς.
Ἐνα ζευγάρι πέρασε κουβεντιάζοντας:
«Βαρέθηκα τὸ δειλινό, πᾶμε στὸ σπίτι μας
πᾶμε στὸ σπίτι μας ν' ἀνάψουμε τὸ φῶς».

Ἀθήνα, Φεβ. '39

Ἐρωτικὸς Λόγος

(ἀπὸ τὴν ἔκδοση «Γιῶργος Σεφέρης, Ποιήματα», Ἴκαρος, 1989)

*Ἔστι δὲ φύλον ἐν ἀνθρώποισι ματαιότατον,
ὅστις αἰσχύνων ἐπιχώρια παπταίνει τὰ πόρσω,
μεταμῶνια θηρεύων ἀκράντοις ἐλπίσιν.*
ΠΙΝΔΑΡΟΣ

A'

Ρόδο τῆς μοίρας, γύρευες νὰ βρεῖς νὰ μᾶς πληγώσεις
μὰ ἔσκυβες σὰν τὸ μυστικὸ ποὺ πάει νὰ λυτρωθεῖ
κι ἦταν ὡραῖο τὸ πρόσταγμα ποὺ δέχτηκες νὰ δώσεις
κι ἦταν τὸ χαμογέλιο σου σὰν ἔτοιμο σπαθί.

Τοῦ κύκλου σου τὸ ἀνέβασμα ζωντάνευε τὴ χτίση
ἀπὸ τ' ἀγκάθι σου ἔφευγε τὸ δρόμου ὁ στοχασμὸς
ἢ ὁρμὴ μας γλυκοχάραζε γυμνὴ νὰ σ' ἀποχτήσει
ὁ κόσμος ἦταν εὐκολος. Ἐνας ἀπλὸς παλμός.

B'

Τὰ μυστικὰ τῆς θάλασσας ξεχνιοῦνται στ' ἀκρογιαλῖα
ἢ σκοτεινάγρα τοῦ βυθοῦ ξεχνιέται στὸν ἀφρό.
Λάμπουνε ξάφνου πορφυρὰ τῆς μνήμης τὰ κοράλλια...
Ἦ μὴν ταράξεις... πρόσεξε ν' ἀκούσεις τ' ἀλαφρὸ

Ξεκίνημά της... τ' ἄγγιξες τὸ δέντρο μὲ τὰ μῆλα
τὸ χέρι ἀπλώθη κι ἡ κλωστή δείχνει καὶ σὲ ὀδηγεῖ...

Ὡ σκοτεινὸ ἀνατρίχιασμα στή ρίζα καὶ στὰ φύλλα
νὰ ἴσουν ἐσὺ πού θὰ ἴφερνες τὴν ξεχασμένη αὐγή!

Στὸν κάμπο τοῦ ἀποχωρισμοῦ νὰ ξανανθίζουν κρῖνα
μέρες ν' ἀνοίγουνται ὠριμες, οἱ ἀγκάλες τ' οὐρανοῦ,
νὰ φέγγουν στὸ ἀντηλάρισμα τὰ μάτια μόνο ἐκεῖνα
ἀγνή ἢ ψυχὴ νὰ γράφεται σὰν τὸ τραγούδι αὐλοῦ...

Ἡ νύχτα νὰ ἴταν πού ἐκλείσει τὰ μάτια; Μένει ἀθάλη,
σὰν ἀπὸ δοξαριοῦ νευρὰ μένει πνιχτὸ βουητό,
μιὰ στάχτη κι ἓνας ἴλιγγος στὸ μαῦρο γυρογιάλι
κι ἓνα πυκνὸ φτερούγισμα στὴν εἰκασία κλειστό.

Ρόδο τοῦ ἀνέμου, γνώριζες μὰ ἀνέγνωρους μᾶς πῆρες
τὴν ὥρα πού θεμέλιωνε γιοφύρια ὁ λογισμὸς
νὰ πλέξουνε τὰ δάχτυλα καὶ νὰ διαβοῦν δυὸ μοῖρες
καὶ νὰ χυθοῦν στὸ χαμηλὸ κι ἀναπαμένο φῶς.

Γ'

Ὡ σκοτεινὸ ἀνατρίχιασμα στή ρίζα καὶ στὰ φύλλα!
Πρόβαλε ἀνάστημα ἄγρυπνο στὸ πλῆθος τῆς σιωπῆς
σήκωσε τὸ κεφάλι σου ἀπὸ τὰ χέρια τὰ καμπύλα
τὸ θέλημά σου νὰ γενεῖ καὶ νὰ μοῦ ξαναπεῖς

τὰ λόγια πού ἄγγιζαν καὶ σμίγαν τὸ αἶμα σὰν ἀγκάλη
κι ἄς γείρει ὁ πόθος σου βαθὺς σὰν ἴσκιος καρδιᾶς
καὶ νὰ μᾶς πλημμυράει μὲ τῶν μαλλιῶν σου τὴ σπατάλη
ἀπὸ τὸ χνούδι τοῦ φιλιῦ στὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς.

Χαμήλωναν τὰ μάτια σου κι εἶχες τὸ χαμογέλιο
πού ἀνιστοροῦσαν ταπεινὰ ζωγράφοι ἀλλοτινοί.
Λησμονημένο ἀνάγνωσμα σ' ἓνα παλιὸ εὐαγγέλιο
τὸ μίλημά σου ἀνάσαινε κι ἢ ἀνάλαφρη φωνή:

«Εἶναι τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου σιγαλὸ κι ἀπόκοσμο
κι ὁ πόνος ἀπαλὰ μὲς στὴν ψυχὴ μου λάμνει
χαράζει ἢ αὐγὴ τὸν οὐρανό, τ' ὄνειρο μένει ἀπόντιστο
κι εἶναι σὰν νὰ διαβαίνουν μυρωμένοι θάμνοι.

Μὲ τοῦ ματιοῦ τ' ἀλάφιασμα, μὲ τοῦ κορμιοῦ τὸ ρόδισμα
ξυπνοῦν καὶ κατεβαίνουν σμάρι περιστέρια
μὲ περιπλέκει χαμηλὸ τὸ κυκλωτὸ φτερούγισμα
ἀνθρώπινο ἄγγιγμα στὸ κόρφο μου τ' ἀστέρια.

Τὴν ἀκοή μου ὡς νὰ ἴμιξε κοχύλι βουίζει ὁ ἀντίδικος
μακρινὸς κι ἀξεδιάλυτος τοῦ κόσμου ὁ θρηῆνος
μὰ εἶναι στιγμές καὶ σβήνουνται καὶ βασιλεύει δίκλωνος
ὁ λογισμὸς τοῦ πόθου μου, μόνος ἐκεῖνος.

Λες κι εἶχα ἀναστηθεῖ γυμνή σε μία παρμένη θύμηση
σάν ἦρθες γνώριμος καὶ ξένος, ἀκριβέ μου
νὰ μοῦ χαρίσεις γέροντας τὴν ἀπέραντη λύτρωση
ποῦ γύρευα ἀπὸ τὰ γοργὰ σειστρα τοῦ ἀνέμου...»

Τὸ ραγισμένο ἠλιόγευμα λιγόστεψε κι ἐχάθη
κι ἔμοιαζε πλάνη νὰ ζητᾶς τὰ δῶρα τ' οὐρανοῦ.
Χαμήλωναν τὰ μάτια σου. Τοῦ φεγγαριοῦ τ' ἀγκάθι
βλάστησε καὶ φοβήθηκες τοὺς ἴσκιους τοῦ βουνοῦ.

... Μὲς στὸν καθρέφτη ἡ ἀγάπη μας, πῶς πάει καὶ λιγοστεύει
μέσα στὸν ὕπνο τὰ ὄνειρα, σκολεῖο τῆς λησμονιάς
μέσα στὰ βᾶθη τοῦ καιροῦ, πῶς ἡ καρδιά στενεύει
καὶ χάνεται στὸ λίκνισμα μιᾶς ξένης ἀγκαλιᾶς...

Δ΄

Δυὸ φίδια ὠραῖα κι ἀλαργινά, τοῦ χωρισμοῦ πλοκάμια
σέρονονται καὶ γυρεύονται στὴ νύχτα τῶν δεντρῶν,
γιὰ μίαν ἀγάπη μυστική σ' ἀνεύρετα θολάμια
ἀκοίμητα γυρεύονται δὲν πίνουν καὶ δὲν τρῶν.

Μὲ γύρους καὶ λυγίσματα κι ἡ ἀχόρταγή τους γνώμη
κλώθει, πληθαίνει, στρίβει, ἀπλώνει κρικούς στὸ κορμί
ποῦ κυβερνοῦν ἀμίλητοι τοῦ ἔναστρου θόλου οἱ νόμοι
καὶ τοῦ ἀναδεύουν τὴν πυρὴ κι ἀσίγαστη ἀφορμή.

Τὸ δάσος στέκει ριγηλὸ τῆς νύχτας ἀντιστύλι
κι εἶναι ἡ σιγὴ τάσι ἀργυρὸ ὅπου πέφτουν οἱ στιγμές
ἀντίχτυποι ξεχωρισμένοι, ὀλόκληροι, μιὰ σμίλη
προσεχτική ποῦ δέχονται πελεκητὲς γραμμές...

Αὐγάζει ξάφνου τὸ ἄγαλμα. Μὰ τὰ κορμιὰ ἔχουν σβῆσει
στὴ θάλασσα στὸν ἄνεμο στὸν ἥλιο στὴ βροχή.
Ἔτσι γεννιοῦνται οἱ ὁμορφιές ποῦ μᾶς χαρίζει ἡ φύση
μὰ ποιὸς ξέρει ἂν πέθανε στὸν κόσμον μιὰ ψυχή.

Στὴ φαντασία θὰ γύριζαν τὰ χωρισμένα φίδια
(Τὸ δάσος λάμπει μὲ πουλιὰ βλαστοὺς καὶ ροδαμούς)
μένουν ἀκόμη τὰ σγουρὰ γυρέματά τους, ἴδια
τοῦ κύκλου τὰ γυρίσματα ποῦ φέρουν τοὺς καημούς.

Ε΄

Ποῦ πῆγε ἡ μέρα ἡ δίκωπη ποῦ εἶχε τὰ πάντα ἀλλάξει;
Δὲ θὰ βρεθεῖ ἕνας ποταμὸς νᾶ' ναι γιὰ μᾶς πλωτός;
Δὲ θὰ βρεθεῖ ἕνας οὐρανὸς τὴ δρόσο νὰ σταλάξει
γιὰ τὴν ψυχή ποῦ νάρκωσε κι ἀνάθρεψε ὁ λωτός;

Στὴν πέτρα τῆς ὑπομονῆς προσμένουμε τὸ θάμα
ποὺ ἀνοίγει τὰ ἐπουράνια κι εἶν' ὅλα βολετὰ
προσμένουμε τὸν ἄγγελο σὰν τὸ πανάρχαιο δράμα
τὴν ὥρα ποὺ τοῦ δειλινοῦ χάνονται τ' ἀνοιχτὰ

τριαντάφυλλα... Ρόδο ἄλικο τοῦ ἀνέμου καὶ τῆς μοίρας,
μόνο στὴ μνήμη ἀπέμεινες, ἕνας βαρὺς ρυθμὸς
ρόδο τῆς νύχτας πέρασες, τρικύμισμα πορφύρας
τρικύμισμα τῆς θάλασσας... Ὁ κόσμος εἶναι ἀπλός.

Ἀθήνα, Ὀχτώβρης '29 - Δεκέμβρης '30

Νεόφυτος ὁ Ἐγκλειστος Μιλᾶ

*... τῷ δὲ βασιλεῖ Ἰσακίῳ κατακλείει ἐν καστελλίῳ καλουμένῳ Μαρκάππῳ. Κατὰ δὲ τοῦ ὁμοίου αὐτῷ
Σαλαχαντίνου ἀνύσας μηδὲν ὁ ἀλιτήριος, ἦνυσε τοῦτο καὶ μόνον, διαπράσας τὴν χῶραν Λατίνοις,
χρυσίου χιλιάδων λιτρῶν διακοσίων. Διὸ καὶ πολλὺς ὁ ὀλολυγμός, καὶ ἀφόρητος ὁ καπνός, ὡς
προεῖρηται, ὁ ἐλθῶν ἐκ τοῦ βορρᾶ...*

ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΕΓΚΛΕΙΣΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΧΩΡΑΝ ΚΥΠΡΟΝ ΣΚΑΙΩΝ

Ἐπέρογκες ἀρχιτεκτονικές· Λαρίων φαμαγκούστα Μπουφαβέντο· σχεδὸν σικηνικά.
Ἦμασταν συνηθισμένοι νὰ τὸ στοχαζόμεστε ἀλλιῶς τὸ «Ἰησοῦς Χριστὸς Νικᾶ»
ποὺ εἶδαμε κάποτε στὰ τεῖχη τῆς Βασιλεύουσας, τὰ φαγωμένα ἀπὸ γυφτοσάντιρα καὶ στεγνὰ
χορτάρια,
μὲ τοὺς μεγάλους πύργους κατάχαμα σὰν ἑνὸς δυνατοῦ ποὺ ἔχασε, τὰ ριγμένα ζάρια.

Γιὰ μᾶς ἦταν ἄλλο πράγμα ὁ πόλεμος γιὰ τὴν πίστη τοῦ Χριστοῦ
καὶ γιὰ τὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου καθισμένη στὰ γόνατα τῆς Ὑπερμάχου Στρατηγοῦ,
ποὺ εἶχε στὰ μάτια ψηφιδωτὸν τὸν καημὸ τῆς Ρωμιοσύνης, ἐκείνου τοῦ πελάγου τὸν καημὸ σὰν
ἦβρε τὸ ζύγιασμα τῆς καλοσύνης.

Ἄς παίξουν τώρα μελοδράματα στὰ σικηνικά τῶν σταυροφόρων Λουζινιᾶ
κι ἄς φλομώνουμε μὲ τὸν καπνὸ ποὺ μᾶς κουβάλησαν ἀπὸ τὸ βοριά.

Ἄσ' τους νὰ τρώγονται καὶ ν' ἀνεμοδέρνονται ὡσὰν τὸ κάτεργο ποὺ δένει μοῦδες·
Καλῶς μᾶς ἤρθατε στὴν Κύπρο, ἀρχόντοι. Τράγοι καὶ μαϊμοῦδες!

Ἐγκλείστρα, 21 Νοεμ. '53

Θεατρίνοι, Μ. Α.

Στήνουμε θέατρα καὶ τὰ χαλνοῦμε
ὄπου σταθοῦμε κι ὄπου βρεθοῦμε
στήνουμε θέατρα καὶ σκηνικά,
ὅμως ἡ μοῖρα μας πάντα νικᾷ.

Καὶ τὰ σαρώνει καὶ μᾶς σαρώνει
καὶ τοὺς θεατρίνους καὶ τὸ θεατρῶνη
ὑποβολέα καὶ μουσικούς
στοὺς πέντε ἀνέμους τοὺς βιαστικούς.

Σάρκες, λινάτσες, ξύλα, φτιασίδια,
ρίμες αἰσθήματα, πέπλα στολίδια,
μάσκες, λιογέρματα, γόοι καὶ κραυγές
κι ἐπιφωνήματα καὶ χαραυγές

ριγμένα ἀνάκατα μαζί μ' ἐμᾶς
(πές μου ποῦ πᾶμε; πές μου ποῦ πᾶς;)
Πάνω ἀπ' τὸ δέγμα μας γυμνὰ τὰ νεῦρα
σὰν τὶς λουρίδες ὀνάγρου ἢ ζέβρα

γυμνὰ κι ἀνάερα, στεγνὰ στὴν κάψα
(πότε μᾶς γέννησαν; πότε μᾶς θάψαν!)
Καὶ τεντωμένα σὰν τὶς χορδές
μιᾶς λύρας ποὺ ὀλοένα βουίζει. Δές

καὶ τὴν καρδιά μας ἕνα σφουγγάρι,
στὸ δρόμο σέρνεται καὶ στὸ παζάρι
πίνοντας τὸ αἷμα καὶ τὴ χολή
καὶ τοῦ τετράρχη καὶ τοῦ ληστῆ.

Πάνω σ' ἕναν ξένο στίχο

Γιώργος Σεφέρης, «Πάνω σ' ἕναν ξένο στίχο», Ποιήματα, Ἀθήνα, ἔκδ. Ἰκαρος, 1985, σσ. 87-89

Στὴν Ἑλλη, Χριστούγεννα 1931

Εὐτυχισμένος ποὺ ἔκανε τὸ ταξίδι τοῦ Ὀδυσσέα.
Εὐτυχισμένος ἂν στὸ ξεκίνημα, ἔνωθε γερὴ τὴν ἀρμα-
τωσιά μιᾶς ἀγάπης, ἀπλωμένη μέσα στὸ κορμί του,
σὰν τὶς φλέβες ὄπου βουίζει τὸ αἷμα.

Μιᾶς ἀγάπης μὲ ἀκατέλυτο ρυθμό, ἀκατανίκητης σὰν τὴ
μουσικὴ καὶ παντοτινῆς
γιατὶ γεννήθηκε ὅταν γεννηθήκαμε καὶ σὰν πεθαίνουμε,
ἂν πεθαίνει, δὲν τὸ ξέρουμε οὔτε ἐμεῖς οὔτε ἄλλος
κανεῖς.

Παρακαλῶ τὸ θεὸ νὰ μὲ συντρέξει νὰ πῶ, σὲ μιὰ στιγμή
μεγάλης εὐδαιμονίας, ποιά εἶναι αὐτὴ ἡ ἀγάπη·
κάθομαι κάποτε τριγυρισμένος ἀπὸ τὴν ξενιτιά, κι ἀκούω
τὸ μακρινὸ βούισμά της, σὰν τὸν ἀχὸ τῆς θάλασσας
ποὺ ἔσμιξε μὲ τὸ ἀνεξήγητο δρολάπι.

Καὶ παρουσιάζεται μπροστά μου, πάλι καὶ πάλι, τὸ φάν-
τασμα τοῦ Ὀδυσσέα, μὲ μάτια κοκκινισμένα ἀπὸ τοῦ
κυμάτου τὴν ἀρμύρα
κι ἀπὸ τὸ μεστωμένο πόθο νὰ ξαναδεῖ τὸν καπνὸ ποὺ
βγαίνει ἀπὸ τὴ ζεστασιά τοῦ σπιτιοῦ του καὶ τὸ σκυλί
τοῦ ποὺ γέρασε προσμένοντας στὴ θύρα.

Στέκεται μεγάλος, ψιθυρίζοντας ἀνάμεσα στ' ἀσπρισμένα
του γένια, λόγια τῆς γλώσσας μας, ὅπως τὴ μιλοῦσαν
πρὶν τρεῖς χιλιάδες χρόνια.
Ἀπλώνει μιὰ παλάμη ροζιασμένη ἀπὸ τὰ σκοινιά καὶ τὸ
δοιᾶκι, μὲ δέρμα δουλεμένο ἀπὸ τὸ ξεροβόρι ἀπὸ τὴν
κάψα κι ἀπὸ τὰ χιόνια.

Θᾶ ἄλεγε πὼς θέλει νὰ διώξει τὸν ὑπεράνθρωπο Κύκλωπα
ποὺ βλέπει μ' ἓνα μάτι, τὶς Σειρήνες ποὺ σὰν τὶς ἀ-
κούσεις ξεχνᾶς, τὴ Σκύλλα καὶ τὴ Χάρυβδη ἀπ' ἀνά-
μεσό μας·
τόσο περίπλοκα τέρατα, ποὺ δὲν μᾶς ἀφήνουν νὰ στοχα-
στοῦμε πὼς ἦταν κι αὐτὸς ἓνας ἄνθρωπος ποὺ πά-
λεψε μέσα στὸν κόσμο, μὲ τὴν ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα.

Εἶναι ὁ μεγάλος Ὀδυσσεύς· ἐκεῖνος ποὺ εἶπε νὰ γίνῃ τὸ
ξύλινο ἄλογο καὶ οἱ Ἀχαιοὶ κερδίσανε τὴν Τροία.
Φαντάζομαι πὼς ἔρχεται νὰ μ' ἀρμηνέψει πὼς νὰ φτιάξω
κι ἐγὼ ἓνα ξύλινο ἄλογο γιὰ νὰ κερδίσω τὴ δική μου
Τροία.

Γιατί μιλᾷ ταπεινὰ καὶ μὲ γαλήνη, χωρὶς προσπάθεια,
λὲς μὲ γνωρίζει σὰν πατέρα
εἶτε σὰν κάτι γέρους θαλασσινοῦς, ποὺ ἀκουμπισμένοι στὰ
δίχτυα τους, τὴν ὥρα ποὺ χειμώνιαζε καὶ θύμωνε ὁ
ἀγέρας,

μοῦ λέγανε, στὰ παιδικά μου χρόνια, τὸ τραγούδι τοῦ
Ἐρωτόκριτου, μὲ τὰ δάκρυα στὰ μάτια·
τότες ποὺ τρόμαζα μέσα στὸν ὕπνο μου ἀκούγοντας τὴν
ἀντίδικη μοῖρα τῆς Ἀρετῆς νὰ κατεβαίνει τὰ μαρμα-
ρένια скаλοπάτια.

Μοῦ λέει τὸ δύσκολο πόνο νὰ νιώθεις τὰ πανιὰ τοῦ καρ-
βιοῦ σου φουσκωμένα ἀπὸ τὴ θύμηση καὶ τὴν ψυχὴ
σου νὰ γίνεσαι τιμόνι.

Καὶ νὰ ἴσαι μόνος, σκοτεινὸς μέσα στὴ νύχτα καὶ ἀκυβέρνητος σὰν τ' ἄχερο στ' ἁλώνι.

Τὴν πίκρα νὰ βλέπεις τοὺς συντρόφους σου καταποντισμένους μέσα στὰ στοιχεῖα, σκορπισμένους: ἕναν-ἕναν.

Καὶ πόσο παράξενα ἀντρειεύεσαι μιλώντας μὲ τοὺς πεθαιμένους, ὅταν δὲ φτάνουν πιά οἱ ζωντανοὶ ποῦ σοῦ ἀπομέναν.

Μιλᾶ... βλέπω ἀκόμη τὰ χέρια του ποῦ ξέραν νὰ δοκιμάσουν ἂν ἦταν καλὰ σκαλισμένη στὴν πλώρη ἢ γοργόνα
νὰ μοῦ χαρίζουν τὴν ἀκύμαντη γαλάζια θάλασσα μέσα στὴν καρδιά τοῦ χειμῶνα.

Λίγο ἀκόμα

Λίγο ἀκόμα θὰ ἰδοῦμε
τὶς ἀμυγδαλιές ν' ἀνθίζουν.

Λίγο ἀκόμα θὰ ἰδοῦμε
τὰ μάρμαρα νὰ λάμπουν,
νὰ λάμπουν στὸν ἥλιο
κι ἡ θάλασσα νὰ κυματίζει.

Λίγο ἀκόμα, νὰ σηκωθοῦμε
λίγο ψηλότερα.

Πάνω σὲ μιὰ χειμωνιάτικη ἀχτίνα

«Εἶπες ἐδῶ καὶ χρόνια:
«Κατὰ βάθος εἶμαι ζήτημα φωτός».
Καὶ τώρα ἀκόμη σὰν ἀκουμπᾶς
στὶς φαρυγιές ὠμοπλάτες τοῦ ὕπνου
ἀκόμη κι ὅταν σὲ ποντίζουν
στὸ ναρκωμένο στήθος τοῦ πελάγου
ψάχνεις γωνιές ὅπου τὸ μαῦρο
ἔχει τριφτεῖ καὶ δὲν ἀντέχει
ἀναζητᾶς ψηλαφητὰ τὴ λόγχη
τὴν ὀρισμένη νὰ τρυπήσει τὴν καρδιά σου
γιὰ νὰ τὴν ἀνοίξει στὸ φῶς.

Κι ἂν ὁ ἀγέρας φυσᾱ

Κι ἂν ὁ ἀγέρας φυσᾱ, δὲ μᾶς δροσίζει
κι ὁ ἴσκιος μένει στενὸς κάτω ἀπ' τὰ κυπαρίσσια
κι ὅλο τριγύρω ἀνηφόρι στὰ βουνά.

Κι ἂν ὁ ἀγέρας φυσᾱ, δὲ μᾶς δροσίζει
κι ὁ ἴσκιος μένει στενὸς κάτω ἀπ' τὰ κυπαρίσσια
κι ὅλο τριγύρω ἀνηφόρι στὰ βουνά.

Μᾶς βαραίνουν οἱ φίλοι
ποῦ δὲν ξέρουν πιά πῶς νὰ πεθάνουν.

Κι ἂν ὁ ἀγέρας φυσᾱ, δὲ μᾶς δροσίζει
κι ὁ ἴσκιος μένει στενὸς κάτω ἀπ' τὰ κυπαρίσσια
κι ὅλο τριγύρω ἀνηφόρι στὰ βουνά.

Τὰ χέρια

Τὰ μάτια ἂν κλείσω βρίσκομαι σ' ἓνα μεγάλο ἴσκιο
τὸ χρῶμα τῆς αὐγῆς τὸ αισθάνομαι στὰ δάχτυλά σου.
Ξέχασε τὸ ψέμα ποῦ σέ βοήθησε νὰ ζήσεις
γύμνωσε τὰ πόδια σου, γύμνωσε τὰ μάτια σου,
μᾶς μένουν λίγα πράγματα ὅταν γυμνωθοῦμε
ἀλλὰ τὰ βλέπουμε στὸ τέλος πιστά.

Τὰ μάτια ἂν κλείσω βρίσκομαι πάντα σ' ἓνα μονοπάτι,
τ' αὐλάκια χαλασμένα δεξιά κι ἀριστερά, στὴν ἄκρη
τὸ σπῆτι μὲ γυαλιὰ ποῦ τὸ χτυπάει ὁ ἥλιος, ἄδειο.
Σκέφτηκα τὰ δάχτυλά σου νὰ χτυποῦν τὰ τζάμια
σκέφτηκα τὴν καρδιά σου νὰ χτυπᾷ πίσω ἀπ' τὰ τζάμια
καὶ πόσο λίγα πράγματα χωρίζουν ἓναν ἄνθρωπο
ποῦ δὲν τὰ ξεπερνᾷ.

Δὲν ξέρεις τίποτα γιατί κοίταξες τὸν ἥλιο.
Τὸ αἷμα σου στάλαξε στὰ μαῦρα φύλλα τῆς δάφνης
τ' ἀηδόνι, περασμένες νύχτες, μάρμαρα στὸ φεγγάρι
καὶ στὸ ποτάμι τὸ ἄσπρα κι ἔβαψε τὸ ποτάμι.

Συλλογίζομαι, ὅταν συλλογίζομαι, συλλογίζομαι
τίς φλέβες μου καὶ τὸ μυστήριο τῶν χεριῶν σου ποῦ ὀδηγοῦν
κατεβαίνοντας προσεχτικὰ σκαλοπάτι τὸ σκαλοπάτι.
Τὰ μάτια ἂν κλείσω βρίσκομαι σ' ἓναν μεγάλο κῆπο

Τὸ σπίτι κοντὰ στὴ θάλασσα

Τὰ σπίτια πού εἶχα μου τὰ πήραν.
Ἐτυχε νὰ ἔναι τὰ χρόνια δίσεχτα πολέμοι χαλασμοὶ ξενιτεμοὶ
κάποτε ὁ κυνηγὸς βρίσκει τὰ διαβατάρικα πουλιὰ
κάποτε δὲν τὰ βρίσκει τὸ κυνήγι
εἶταν καλὸ στὰ χρόνια μου, πήραν πολλοὺς τὰ σκάγια
οἱ ἄλλοι γυρίζουν ἢ τρελαίνονται στὰ καταφύγια.

Μὴ μου μιλᾶς γιὰ τ' ἀηδόνι μήτε γιὰ τὸν κορυδαλλὸ
μήτε γιὰ τὴ μικρούλα σουσουράδα
πού γράφει νούμερα στὸ φῶς μὲ τὴν οὐρά της
δὲν ξέρω πολλὰ πράγματα ἀπὸ σπίτια
ξέρω πὼς ἔχουν τὴ φυλὴ τους, τίποτε ἄλλο.

Καινουργία στὴν ἀρχή, σὰν τὰ μωρὰ
πού παίζουν στὰ περβόλια μὲ τὰ κρόσια τοῦ ἡλίου,
κεντοῦν παραθυρόφυλλα χρωματιστὰ καὶ πόρτες
γυαλιστερὲς πάνω στὴ μέρα
ὅταν τελειώσει ὁ ἀρχιτέκτονας ἀλλάζουν,
ζαρώνουν ἢ χαμογελοῦν ἢ ἀκόμη πεισματῶνουν
μ' ἐκείνους πού ἔμειναν μ' ἐκείνους πού ἔφυγαν
μ' ἄλλους πού θὰ γυρίζανε ἂν μποροῦσαν
ἢ πού χαθῆκαν, τώρα πού ἔγινε
ὁ κόσμος ἓνα ἀπέραντο ξενοδοχεῖο.

Δὲν ξέρω πολλὰ πράγματα ἀπὸ σπίτια,
θυμᾶμαι τὴ χαρὰ τους καὶ τὴ λύπη τους
καμιὰ φορὰ, σὰ σταματήσω ἀκόμη
καμιὰ φορὰ, κοντὰ στὴ θάλασσα, σὲ κάμαρες γυμνές
μ' ἓνα κρεβάτι σιδερένιο χωρὶς τίποτε δικό μου
κοιτάζοντας τὴ βραδινὴν ἀράχνη συλλογιέμαι
πὼς κάποιος ἐτοιμάζεται νὰ ῥθεῖ, πὼς τὸν στολίζουν
μ' ἄσπρα καὶ μαῦρα ροῦχα μὲ πολύχρωμα κοσμήματα
καὶ γύρω του μιλοῦν σιγὰ σεβάσμιες δέσποινες
γκρίζα μαλλιά καὶ σκοτεινὲς δαντέλες,
πὼς ἐτοιμάζεται νὰ ῥθεῖ νὰ μ' ἀποχαιρετήσῃ

ἢ μία γυναῖκα ἐλικοβλέφαρη βαθύζωνη
γυρίζοντας ἀπὸ λιμάνια μεσημβρινά,
Σμύρνη Ρόδο Συρακοῦσες Ἀλεξάντρεια,
ἀπὸ κλειστὲς πολιτεῖες σὰν τὰ ζεστὰ παραθυρόφυλλα,
μὲ ἀρώματα χρυσῶν καρπῶν καὶ βότανα,
πὼς ἀνεβαίνει τὰ σκαλιὰ χωρὶς νὰ βλέπει
ἐκείνους πού κοιμήθηκαν κάτω ἀπ' τὴ σκάλα.

Ξέρεις τὰ σπίτια πεισματῶνουν εὐκολα, σὰν τὰ γυμνώσεις.

Μποτίλια στο πέλαγο

Τρεις βράχοι λίγα καμένα πεῦκα κι ἓνα ρημοκλήσι
καὶ παραπάνω
τὸ ἴδιο τοπίο ἀντιγραμμένο ξαναρχίζει.
τρεις βράχοι σὲ σχῆμα πύλης, σκουριασμένοι
λίγα καμένα πεῦκα, μαῦρα καὶ κίτρινα
κι ἓνα τετράγωνο σπιτάκι θαμμένο στὸν ἀσβέστη.
καὶ παραπάνω ἀκόμη πολλές φορές
τὸ ἴδιο τοπίο ξαναρχίζει κλιμακωτὰ
ὡς τὸν ὀρίζοντα ὡς τὸν οὐρανὸ πού βασιλεύει.
Ἐδῶ ἀράξαμε τὸ καράβι νὰ ματίσουμε τὰ σπασμένα κουπιά,
νὰ πιοῦμε νερὸ καὶ νὰ κοιμηθοῦμε.
Ἡ θάλασσα πού μᾶς πίκρανε εἶναι βαθιὰ κι ἀνεξερεύνητη
καὶ ξεδιπλώνει μίαν ἀπέραντη γαλήνη.
Ἐδῶ μέσα στὰ βότσαλα βρήκαμε ἓνα νόμισμα
καὶ τὸ παίξαμε στὰ ζάρια.
Τὸ κέρδισε ὁ μικρότερος καὶ χάθηκε.
Ξαναπαρκάραμε μὲ τὰ σπασμένα μας κουπιά.
